ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο πενταμελές τμήμα) της 29ης Ιουνίου 1995 *

Στην υπόθεση Τ-36/91,

Imperial Chemical Industries plc, εταιρία αγγλικού δικαίου, με έδρα το Λονδίνο, εκπροσωπούμενη από τους David Vaughan, QC, Gerald Barling, QC, και David Anderson, barrister, δικηγόρους Αγγλίας και Ουαλλίας, ενεργούντες κατ' εντολήν των Victor O. White και Richard J. Coles, solicitors, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Lambert H. Dupong, 14 A, rue des Bains,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τον Julian Curall, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Nicholas Forwood, QC, δικηγόρο Αγγλίας και Ουαλλίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 91/297/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 1990, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/33.133-A: Ανθρακικό νάτριο — Solvay, ICI, ΕΕ 1991, L 152, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πρώτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, D. P. M. Barrington, A. Saggio, H. Kirschner και A. Καλογερόπουλο, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 6ης και 7ης Δεκεμβρίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

Οικονομικό πλαίσιο

1 Το προϊόν το οποίο αφορά η παρούσα διαδικασία, το ανθρακικό νάτριο, χρησιμοποιείται για την παρασκευή του γυαλιού (κοκκώδες ανθρακικό νάτριο)

καθώς και στη χημική βιομηχανία και τη μεταλλουργία (ελαφρό ανθρακικό νάτριο). Πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ του φυσικού ανθρακικού νατρίου (κοκκώδους), το οποίο παράγεται κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, και του συνθετικού ανθρακικού νατρίου (κοκκώδους και ελαφρού), το οποίο παρασκευάζεται στην Ευρώπη βάσει μιας μεθόδου που εφευρέθηκε από την επιχείρηση Solvay προ εκατονταετίας και πλέον, δεδομένου ότι το κόστος παραγωγής του φυσικού ανθρακικού νατρίου είναι πολύ χαμηλότερο από εκείνο του συνθετικού προϊόντος.

2 Κατά τον κρίσιμο χρόνο, οι έξι παραγωγοί ανθρακικού νατρίου της Κοινότητας ήταν οι ακόλουθοι:

— η Solvay & Cie SA (στο εξής: Solvay), ο μεγαλύτερος παραγωγός στον κόσμο και στην Κοινότητα, που κατέχει στην κοινοτική αγορά μερίδιο ανερχόμενο σε 60 % σχεδόν (και μάλιστα σε 70 % στην Κοινότητα, εάν εξαιρεθούν το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία)·

— η προσφεύγουσα, ο δεύτερος σε μέγεθος παραγωγός στην Κοινότητα, που κατέχει πλέον του 90 % της αγοράς του Ηνωμένου Βασιλείου·

— οι «μικροί» παραγωγοί Chemische Fabrik Kalk (στο εξής: CFK) και Matthes & Weber (Γερμανία), Akzo (Κάτω Χώρες) και Rhône-Poulenc (Γαλλία), που διαθέτουν όλοι μαζί περίπου 26 %.

3 Η Solvay εκμεταλλευόταν εργοστάσια στο Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Αυστρία και διατηρούσε διευθύνσεις οργανώσεως των πωλήσεων στις χώρες αυτές, καθώς και στην Ελβετία, τις Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο. Ήταν, άλλωστε, ο μεγαλύτερος παραγωγός άλατος στην Κοινότητα και, επομένως, κατείχε πολύ ευνοϊκή θέση όσον αφορά την προμήθεια της βασικής πρώτης ύλης για την παρασκευή του συνθετικού ανθρακικού νατρίου. Η προσφεύγουσα διέθετε δύο βιομηχανικές μονάδες στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ μια τρίτη είχε κλείσει το 1985.

4 Όσον αφορά τη ζήτηση, οι κύριοι πελάτες εντός της Κοινότητας ήταν οι κατασκευαστές γυαλιού. Έτσι, περίπου το 70 % της παραγωγής των επιχειρήσεων της Δυτικής Ευρώπης χρησιμοποιούνταν για την κατασκευή επιπέδου και κοίλου γυαλιού. Οι περισσότεροι παραγωγοί γυαλιού εκμεταλλεύονταν εργοστάσια συνεχούς παραγωγής και χρειάζονταν να έχουν εξασφαλισμένο τον εφοδιασμό τους με ανθρακικό νάτριο· στις περισσότερες περιπτώσεις συνδέονταν με μακράς διαρκείας σύμβαση με έναν μεγάλο προμηθευτή για το κύριο μέρος των αναγκών τους ενώ, για λόγους ασφαλείας, διατηρούσαν σχέσεις με έναν άλλον προμηθευτή ως «δευτερεύουσα πηγή».

5 Κατά τον κρίσιμο χρόνο, η κοινοτική αγορά χαρακτηριζόταν από κατακερματισμό με βάση τα εθνικά σύνορα, δεδομένου ότι οι παραγωγοί είχαν γενικώς την τάση να συγκεντρώνουν τις πωλήσεις τους εντός των κρατών μελών όπου διέθεταν παραγωγικές εγκαταστάσεις. Ειδικότερα, δεν υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ της προσφεύγουσας και της Solvay, δεδομένου ότι η καθεμία περιόριζε τις πωλήσεις της εντός της Κοινότητας στην παραδοσιακή της «σφαίρα επιρροής» (η Solvay στην Δυτική ηπειρωτική Ευρώπη, η δε προσφεύγουσα στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία). Αυτή η κατανομή της αγοράς ανάγεται στο 1870, όταν η προσφεύγουσα παραχώρησε για πρώτη φορά άδεια εκμεταλλεύσεως ευρεσιτεχνίας στην Brunner, Mond & Co., μια από τις επιχειρήσεις που συνέστησαν μετέπειτα την προσφεύγουσα. Εξάλλου, η Solvay ήταν ένας από τους κύριους μετόχους της Brunner, Mond & Co. και, στη συνέχεια, της προσφεύγουσας, μέχρι την πώληση του μεριδίου της στη δεκαετία του '60. Όπως υποστηρίζουν η προσφεύγουσα και η Solvay, οι συμφωνίες κατανομής της αγοράς που συνήφθησαν διαδοχικά μέχρι το 1945-1949 αδράνησαν το 1962 και λύθηκαν τυπικά το 1972.

Διοικητική διαδικασία

6 Στις αρχές του 1989, η Επιτροπή διεξήγαγε επιτόπιους ελέγχους χωρίς προειδοποίηση στους κυριότερους παραγωγούς ανθρακικού νατρίου της Κοινότητας. Μετά από τους ελέγχους αυτούς, η προσφεύγουσα, με επιστολή της 13ης Απριλίου 1989, επέστησε την προσοχή της Επιτροπής στο γεγονός ότι τα έγγραφα των οποίων είχαν ληφθεί αντίγραφα από τα γραφεία της είχαν εμπιστευτικό χαρακτήρα. Με έγγραφο της 24ης Απριλίου 1989, η Επιτροπή απάντησε ότι είχε υπόψη τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των επίμαχων εγγράφων και

ότι τα στοιχεία που αφορούσαν πραγματικά επαγγελματικά απόρρητα δεν θα κοινολογούνταν. Οι εν λόγω έλεγχοι συμπληρώθηκαν με αιτήσεις παροχής πληροφοριών. Η προσφεύγουσα παρέσχε τις αιτηθείσες πληροφορίες με επιστολή της 14ης Σεπτεμβρίου 1989, με την οποία υπενθύμισε τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των διαβιβασθέντων εγγράφων. Με την ευκαιρία αυτών των ελέγχων και αιτήσεων παροχής πληροφοριών, η Solvay υπογράμμισε επίσης, με επιστολές της 27ης Απριλίου και της 18ης Σεπτεμβρίου 1989, τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των δικών της εγγράφων.

7 Στη συνέχεια, η Επιτροπή απέστειλε στην προσφεύγουσα, με έγγραφο της 13ης Μαρτίου 1990, μια ανακοίνωση των αιτιάσεων αποτελούμενη από περισσότερα μέρη:

— το πρώτο μέρος αναφέρεται στα περιστατικά της διαδικασίας·

— το δεύτερο μέρος αφορά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ από την προσφεύγουσα και τη Solvay (στις οποίες απευθύνονταν τα οικεία παραρτήματα ΙΙ.1 έως ΙΙ.42)·

— ένα τρίτο μέρος (συνοδευόμενο από παραρτήματα που φέρουν την ένδειξη ΙΙΙ), το οποίο αφορά παράβαση του άρθρου 85 από τη Solvay και τη CFK, και ένα τέταρτο μέρος (συνοδευόμενο από παραρτήματα που φέρουν την ένδειξη IV), το οποίο αφορά παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ από τη Solvay, δεν περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων που απευθύνθηκε στην προσφεύγουσα· συναφώς, το έγγραφο της 13ης Μαρτίου 1990 περιέχει την ακόλουθη ένδειξη: «Τα μέρη ΙΙΙ και IV της ανακοινώσεως των αιτιάσεων δεν αφορούν την ICI»·

— το πέμπτο μέρος αφορά παράβαση του άρθρου 86 από την προσφεύγουσα, στην οποία απευθύνονταν τα οικεία παραρτήματα V.1 έως V.123·

— το έκτο μέρος αφορά το ζήτημα των προστίμων που πρέπει ενδεχομένως να επιβληθούν.

8 Αφού τόνισε τη σημασία της διαφυλάξεως του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εγγράφων που λαμβάνονται δυνάμει του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), η Επιτροπή επισήμανε, με το έγγραφο αυτό της 13ης Μαρτίου 1990, ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που περιέχονταν στα παραρτήματα II.1 έως II.42 απεστάλησαν σε καθεμία από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, «αφού από τα έγγραφα είχαν εξαλειφθεί τα στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να συνιστούν επαγγελματικά απόρρητα ή θίγουν λεπτά ζητήματα για το εμπόριο και δεν αφορούν άμεσα τη φερόμενη παράβαση». Τέλος, η Επιτροπή γνωστοποίησε σε καθεμία από τις επιχειρήσεις τις απαντήσεις που είχε δώσει, δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, η άλλη, διευκρινίζοντας ότι «οι πληροφορίες που θα μπορούσαν να αποτελούν επαγγελματικά απόρρητα (είχαν επίσης) απαλειφθεί από τις απαντήσεις αυτές».

9 Στις 14 Μαρτίου 1990, ο δικηγόρος της προσφεύγουσας ζήτησε τηλεφωνικώς να του επιτραπεί η πρόσβαση στον φάκελο της Επιτροπής, στο μέτρο που ο εν λόγω φάκελος αναφερόταν στις προσαπτόμενες στην προσφεύγουσα παραβάσεις. Το αίτημα αυτό απορρίφθηκε, όπως φαίνεται, από τον J., υπάλληλο της Γενικής Διευθύνσεως Ανταγωνισμού (ΓΔ IV) της Επιτροπής.

10 Με επιστολή της 23ης Μαρτίου 1990, ο δικηγόρος της προσφεύγουσας επανέλαβε το αίτημά του, αναφερόμενος στην αντίδραση του J., ο οποίος είχε, κατά την άποψή του, αρνηθεί παντελώς να του επιτρέψει την πρόσβαση στον φάκελο, ακόμη και στα μη εμπιστευτικά έγγραφα. Κατά τον δικηγόρο, είχε επίσης απορριφθεί το αίτημα περί ανακοινώσεως καταλόγου των εγγράφων που περιέχονταν στον φάκελο. Η Επιτροπή είχε δηλώσει ότι ήταν διατεθειμένη να κάνει δεκτά μόνο αιτήματα περί εξετάσεως συγκεκριμένων εγγράφων. Κατά τον ίδιο, η στάση αυτή των υπηρεσιών της παρέβλαπτε την προετοιμασία της άμυνας της προσφεύγουσας, εφόσον συρρίκνωνε τα δικαιώματά της.

11 Με έγγραφο της 31ης Μαΐου 1990, υπογεγραμμένο από τον R., διευθυντή στη ΓΔ IV, η Επιτροπή αρνήθηκε να επιτρέψει στην προσφεύγουσα πρόσβαση στον πλήρη φάκελο. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η προσφεύγουσα δεν είχε το δικαίωμα να εξετάσει, από καθαρά θεωρητικό ενδιαφέρον, τα προερχόμενα από άλλες επιχειρήσεις εσωτερικά εμπορικά έγγραφα, τα οποία δεν είχαν προσκομιστεί ως αποδεικτικά στοιχεία. Η Επιτροπή προσέθετε ότι είχε η ίδια επανεξετάσει όλα αυτά τα έγγραφα, προκειμένου να εξακριβώσει εάν θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε απαλλαγή της προσφεύγουσας από τις κατηγορίες, αλλά δεν είχε ανακαλύψει κανένα τέτοιο έγγραφο· επιπλέον, η Επιτροπή δήλωνε διατεθειμένη να προβεί σε μια εκ νέου εξέταση των φακέλων, στην

περίπτωση που η προσφεύγουσα θα απεδείκνυε «ότι υπήρχαν ικανοί λόγοι για να το πράξει» επί συγκεκριμένου πραγματικού ή νομικού ζητήματος.

12 Επίσης στις 31 Μαΐου 1990, η προσφεύγουσα υπέβαλε «παρατηρήσεις αντικρούσεως» («defence»). Σε αυτές, η προσφεύγουσα διαμαρτυρόταν κατά της αρνήσεως να της επιτραπεί η πρόσβαση στον φάκελο και επεσύναπτε διάφορα νέα έγγραφα ως αποδεικτικά μέσα.

13 Στις 26 και 27 Ιουνίου 1990 η Επιτροπή διεξήγαγε ακρόαση σχετικά με τις παραβάσεις τις οποίες προσήπτε στην προσφεύγουσα και τη Solvay. Σε αυτή μετέσχε μόνον η προσφεύγουσα. Κατ' αυτήν την περίσταση, η προσφεύγουσα προσκόμισε νέες παρατηρήσεις, την «παρουσίαση της περιπτώσεώς της» («article 85 presentation»), στις οποίες επεσύναπτε και άλλα έγγραφα.

14 Κατά την ακρόαση, η αρμόδια υπηρεσία της Επιτροπής προσκόμισε ορισμένα έγγραφα (αριθμημένα με τα στοιχεία Χ.1 έως Χ.11), τα οποία προέρχονταν όλα από την προσφεύγουσα και τα οποία, κατά την Επιτροπή, αποδείκνυαν — όπως και τα έγγραφα που είχαν ήδη προσκομιστεί — τον πραγματικό χαρακτήρα των σχέσεων μεταξύ της προσφεύγουσας και της Solvay και ανασκεύαζαν την άμυνα της προσφεύγουσας. Η οικεία υπηρεσία εξήγησε ότι η Επιτροπή δεν τα είχε χρησιμοποιήσει κατά της Solvay λόγω του εμπιστευτικού τους περιεχομένου. Ωστόσο, η Επιτροπή αποφάσισε να τα προσκομίσει σ' αυτό το στάδιο της διαδικασίας, όχι επειδή περιείχαν πρόσθετα στοιχεία σε σχέση με τα έγγραφα που είχαν συναφθεί στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, αλλά προκειμένου να αντικρουστεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας περί υποτιθεμένης πενιχρότητας των εγγράφων αποδεικτικών στοιχείων. Όσον αφορά την πρόσβαση στον φάκελο, ο σύμβουλος επί των ακροάσεων δήλωσε ότι επρόκειτο για δύσκολο πρόβλημα. Κανείς δεν γνωρίζει τί περικλείει η έννοια του «φακέλου», την οποία θα πρέπει κάποτε να ερμηνεύσει ο κοινοτικός δικαστής. Επομένως, το πρόβλημα δεν έπρεπε να συζητηθεί κατά την ακρόαση.

15 Όπως προκύπτει από τον φάκελο, κατά το πέρας της προαναφερθείσας διαδικασίας, το σώμα της Επιτροπής ενέκρινε, κατά τη 1 040ή συνεδρίασή της, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 17 και 19 Σεπτεμβρίου 1990, την απόφαση 91/297/ΕΟΚ, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/33.133-A: Ανθρακικό νάτριο — Solvay, ICI, ΕΕ 1991, L 152,

σ. 1, στο εξής: απόφαση). Με την απόφαση αυτή διαπιστώνεται, κατ' ουσίαν, ότι η προσφεύγουσα και η Solvay συμμετείχαν, από την 1η Ιανουαρίου 1973 έως τις αρχές του 1989, σε εναρμονισμένη πρακτική κατανομής της δυτικοευρωπαϊκής αγοράς του ανθρακικού νατρίου, επιφυλάσσοντας την μεν Δυτική ηπειρωτική Ευρώπη στην προσφεύγουσα, το δε Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία στη Solvay· κατά συνέπεια, με την απόφαση αυτή επιβάλλεται σε καθεμία από τις εν λόγω επιχειρήσεις πρόστιμο ύψους 7 εκατομμυρίων ECU.

16 Επιπλέον, κατά την ίδια συνεδρίαση, η Επιτροπή εξέδωσε

— την απόφαση 91/299/ΕΟΚ, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης (IV/33.133.Γ: Ανθρακικό νάτριο — Solvay, ΕΕ 1991, L 152, σ. 20) με την οποία διαπίστωνε, κατ' ουσίαν, ότι η Solvay είχε εκμεταλλευτεί καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση την οποία κατείχε στην αγορά της Δυτικής ηπειρωτικής Ευρώπης και της επέβαλε πρόστιμο ύψους 20 εκατομμυρίων ECU. Τα βασικά στοιχεία της παραβάσεως που διαπιστώθηκε με την απόφαση έγκεινται στο γεγονός ότι η Solvay εφάρμοσε συμφωνίες μακράς διαρκείας, δυνάμει των οποίων οι πελάτες κάλυπταν με τις προμήθειες από αυτήν το σύνολο (σχεδόν) των αναγκών τους για ανθρακικό νάτριο, συστήματα εκπτώσεων για τους πιστούς πελάτες επί των οριακών ποσοτήτων και εκπτώσεων ομίλου, καθώς και ρήτρες ανταγωνισμού ή «αγγλικές ρήτρες», οι οποίες προέβλεπαν έναν μηχανισμό με τον οποίο ο πελάτης όφειλε να γνωστοποιεί στη Solvay τις ανταγωνιστικές προσφορές που του υποβάλλονταν, προκειμένου να μπορεί η Solvay να προσαρμόζει αναλόγως τις τιμές της. Συναφώς, η απόφαση 91/299 τονίζει, στην παράγραφο 31, μεταξύ άλλων, ότι μέχρι το 1978 οι τρείς μεγαλύτεροι Βέλγοι παραγωγοί γυαλιού κάλυπταν το σύνολο σχεδόν των αναγκών τους από τη Solvay και ότι τον Ιανουάριο του 1978 η Βελγική Κυβέρνηση επενέβη για να εμποδίσει τους εν λόγω παραγωγούς γυαλιού να συνάψουν σύμβαση με έναν Αμερικανό παραγωγό για την αγορά ανθρακικού νατρίου από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής·

— την απόφαση 91/300/ΕΟΚ, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης (IV/33.133-Δ: Ανθρακικό νάτριο — ICI, ΕΕ 1991, L 152, σ. 40) με την οποία διαπίστωνε, κατ' ουσίαν, ότι η προσφεύγουσα είχε εκμεταλλευθεί καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση που κατείχε στο Ηνωμένο Βασίλειο και της επέβαλλε πρόστιμο ύψους 10 εκατομμυρίων ECU.

17 Το Πρωτοδικείο έλαβε υπόψη, στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, τις αποφάσεις 91/299 και 91/300, της 19ης Δεκεμβρίου 1990. Το Πρωτοδικείο περιέλαβε αυτεπαγγέλτως τις εν λόγω αποφάσεις στον φάκελο της υπό κρίση υποθέσεως.

18 Η απόφαση που προσβάλλεται με την υπό κρίση προσφυγή κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα με συστημένη επιστολή της 1ης Μαρτίου 1991.

19 Δεν αμφισβητείται ότι το κείμενο της κοινοποιηθείσας αποφάσεως δεν είχε κυρωθεί προηγουμένως διά των υπογραφών του Προέδρου και του Εκτελεστικού Γραμματέα της Επιτροπής, όπως ορίζει το άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού 63/41/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 9ης Ιανουαρίου 1963 (JO 1963, 17, σ. 181), που διατηρήθηκε προσωρινά σε ισχύ με το άρθρο 1 της αποφάσεως 67/426/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 6ης Ιουλίου 1967 (JO 1967, 147, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την απόφαση 86/61/ΕΟΚ, Ευρατόμ, ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 8ης Ιανουαρίου 1986 (ΕΕ L 72, σ. 34), ο οποίος ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο (στο εξής: εσωτερικός κανονισμός).

Ένδικη διαδικασία

20 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή, η οποία πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 14 Μαΐου 1991. Η απόφαση αυτή αποτέλεσε επίσης το αντικείμενο προσφυγής που άσκησε η Solvay (Τ-30/91).

21 Η έγγραφη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου εξελίχθηκε κανονικά. Μετά την κατάθεση του υπομνήματος απαντήσεώς της, στις 23 Δεκεμβρίου 1991, η προσφεύγουσα κατέθεσε, στις 2 Απριλίου 1992, ένα «συμπληρωματικό υπόμνημα απαντήσεως», με το οποίο προέβαλε έναν νέο ισχυρισμό, ζητώντας η προσβαλλόμενη απόφαση να κηρυχθεί ανυπόστατη. Παραπέμποντας στις δηλώσεις στις οποίες προέβησαν οι εκπρόσωποι της Επιτροπής κατά την

προφορική διαδικασία, η οποία περατώθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1991, στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις Τ-79/89, Τ-84/89, Τ-85/89, Τ-86/89, Τ-89/89, Τ-91/89, Τ-92/89, Τ-94/89, Τ-96/89, Τ-98/89, Τ-102/89 και Τ-104/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-315, στο εξής: απόφαση PVC), και αναφερόμενη σε δύο άρθρα που δημοσιεύθηκαν στη *Wall Street Journal* της 28ης Φεβρουαρίου 1992 και τους *Financial Times* της 2ας Μαρτίου 1992, η προσφεύγουσα υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή είχε δηλώσει δημοσίως ότι η παράλειψη κυρώσεως των πράξεων που εγκρίνει το σώμα των επιτρόπων ήταν μια πρακτική την οποία ακολουθούσε από ετών και ότι τα τελευταία 25 έτη καμία απόφαση δεν είχε κυρωθεί. Σύμφωνα με το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο πρόεδρος του πρώτου πενταμελούς τμήματος παρέτεινε την προθεσμία για την κατάθεση του υπομνήματος ανταπαντήσεως. Με το υπόμνημα ανταπαντήσεώς της, η Επιτροπή υπέβαλε γραπτές παρατηρήσεις επ' αυτού του «συμπληρωματικού υπομνήματος απαντήσεως».

22 Με διάταξη της 14ης Ιουλίου 1993, ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος διέταξε τη συνεκδίκαση της υπό κρίση υποθέσεως και της υποθέσεως Τ-30/91 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας.

23 Τον Μάρτιο 1993 το Πρωτοδικείο (πρώτο τμήμα) αποφάσισε — ως μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας — να υποβάλει στους διαδίκους διάφορες ερωτήσεις που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, την πρόσβαση της προσφεύγουσας στο φάκελο της Επιτροπής. Οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις αυτές τον Μάιο 1993. Αφού το Δικαστήριο αποφάνθηκε, με απόφαση της 15ης Ιουνίου 1994 στην υπόθεση C-137/92 P, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-2555), επί της αιτήσεως αναιρέσεως που είχε υποβληθεί κατά της αποφάσεως PVC του Πρωτοδικείου, το Πρωτοδικείο (πρώτο πενταμελές τμήμα) διέταξε περαιτέρω μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, καλώντας ιδίως την Επιτροπή να προσκομίσει, μεταξύ άλλων, το κείμενο της αποφάσεως 91/297, κεκυρωμένο στις γλώσσες στις οποίες ήταν αυθεντικό, με τις υπογραφές του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα και συνημμένο στα πρακτικά.

24 Η Επιτροπή απάντησε ότι θεωρούσε ενδεδειγμένο, έως ότου αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί του παραδεκτού του λόγου περί παραλείψεως κυρώσεως της αποφάσεως, να μην εισέλθει στην ουσία του λόγου αυτού.

25 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο (πρώτο πενταμελές τμήμα) κάλεσε, με διάταξη της 25ης Οκτωβρίου 1994, βάσει του άρθρου 65 του Κανονισμού Διαδικασίας, την Επιτροπή να προσκομίσει το προαναφερθέν κείμενο.

26 Κατόπιν της διατάξεως αυτής, η Επιτροπή προσκόμισε στις 11 Νοεμβρίου 1994, μεταξύ άλλων, το γαλλικό και το αγγλικό κείμενο της αποφάσεως 91/297, των οποίων το εξώφυλλο φέρει τον κυρωτικό τύπο μη χρονολογημένο, υπογεγραμμένο από τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Γραμματέα της Επιτροπής. Δεν αμφισβητείται ότι ο τύπος αυτός επιτέθηκε τουλάχιστον έξι μήνες μετά την άσκηση της παρούσας προσφυγής.

27 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Οι διάδικοι ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους με τις αγορεύσεις τους και τις απαντήσεις τους στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 6ης και 7ης Δεκεμβρίου 1994. Κατά το τέλος της συνεδριάσεως, ο Πρόεδρος κήρυξε το πέρας της προφορικής διαδικασίας.

Αιτήματα των διαδίκων

28 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή·

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση καθόσον την αφορά·

— να ακυρώσει την περιεχόμενη στο άρθρο 2 της αποφάσεως εντολή περί τερματισμού της παραβάσεως, καθόσον την αφορά·

— να ακυρώσει ή να μειώσει το επιβαλλόμενο στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της αποφάσεως πρόστιμο·

— επικουρικώς, να διατάξει την Επιτροπή, χάριν διεξαγωγής των αποδείξεων, να επιτρέψει στους συμβούλους της προσφεύγουσας να εξετάσουν τους φακέλους·

— επικουρικότερα, να εξετάσει το ίδιο τους φακέλους, ώστε να απαλλάξει την προσφεύγουσα βάσει συμπληρωματικών εγγράφων·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

29 Με το συμπληρωματικό υπόμνημα απαντήσεώς της, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί ή, εάν το Πρωτοδικείο το κρίνει ενδεδειγμένο, να κηρυχθεί ανυπόστατη.

30 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να απορρίψει τα επιχειρήματα που προβάλλονται με το συμπληρωματικό υπόμνημα απαντήσεως ως απαράδεκτα και, εν πάση περιπτώσει, ως αβάσιμα·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

31 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατόπιν της δημοσιεύσεως της προαναφερθείσας αποφάσεως του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 1994 και απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι δεν ζητεί πλέον την κήρυξη της αποφάσεως ως ανυπόστατης, αλλά απλώς την ακύρωσή της. Η προσφεύγουσα ζήτησε επίσης από το Πρωτοδικείο να εξετάσει τους ισχυρισμούς που προέβαλε προς στήριξη των αιτημάτων της μόνον υπό το πρίσμα της ακυρώσεως.

Επί των αιτημάτων ακυρώσεως της αποφάσεως

32 Προς στήριξη των αιτημάτων της περί ακυρώσεως της αποφάσεως, η προσφεύγουσα προβάλλει σειρά λόγων, οι οποίοι κατανέμονται σε δύο χωριστές ομάδες. Με την πρώτη ομάδα λόγων, που αφορούν το νομότυπο της διοικητικής διαδικασίας, η προσφεύγουσα προβάλλει με το συμπληρωματικό υπόμνημα απαντήσεώς της, κατ' αρχάς, διάφορες παραβάσεις ουσιώδους τύπου, καθόσον, σε αντίθεση προς το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, η κοινοποιηθείσα απόφαση δεν κυρώθηκε εμπροθέσμως από τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής, υπέστη δε τροποποιήσεις μεταξύ της εκδόσεώς της και της κοινοποιήσεώς της στην προσφεύγουσα.

33 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η προσφεύγουσα, παραπέμποντας σε έναν λόγο ακυρώσεως τον οποίο προέβαλε η Solvay στην προαναφερθείσα υπόθεση T-30/91 προσάπτει, περαιτέρω, στην Επιτροπή ότι παραβίασε την αρχή της συλλογικότητας, καθόσον, σε αντίθεση προς τις επιταγές του άρθρου 4 του εσωτερικού της κανονισμού, η συζήτηση του σχεδίου της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν αναβλήθηκε, μολονότι τουλάχιστον ένα από τα μέλη της είχε ζητήσει μια αναβολή ώστε να έχει τη δυνατότητα να εξετάσει προσηκόντως τον φάκελο ο οποίος του είχε ανακοινωθεί καθυστερημένα. Επιπλέον, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι διαβίβασε στη Solvay εμπιστευτικά έγγραφα, γεγονός που συνιστά παραβίαση της προστασίας του επαγγελματικού απορρήτου. Τέλος, η προσφεύγουσα προβάλλει τρεις λόγους ακυρώσεως, τους οποίους ανάγει στην προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας: τα δικαιώματα άμυνας προσβάλλονται, πρώτον, από την άρνηση της Επιτροπής να της επιτρέψει την πρόσβαση στον πλήρη φάκελο· δεύτερον, από την προκατάληψη, την έλλειψη αντικειμενικότητας και τη γενικότερη παραγνώριση από μέρους της Επιτροπής των δικαιωμάτων άμυνας που εκδηλώθηκαν με τις αμφισβητούμενες απαλείψεις χωρίων από τα παραρτήματα που φέρουν την ένδειξη II· τρίτον, από την προσβολή του δικαιώματός της ακροάσεως, καθόσον στην απόφαση περιέχονται διαπιστώσεις μη συνοδευόμενες από ανακοινωθείσες στην προσφεύγουσα αποδείξεις.

34 Στο πλαίσιο της δεύτερης ομάδας λόγων ακυρώσεως, η προσφεύγουσα προβάλλει διαφόρους λόγους που στρέφονται, αφενός, κατά της διαπιστώσεως και εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών και, αφετέρου, κατά της νομικής εκτιμήσεως, στις οποίες προέβη με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή. Τέλος, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τη νομιμότητα της εντολής περί τερματισμού της προσαπτομένης παραβάσεως, εντολής η οποία ισοδυναμεί με υποχρέωση πραγματοποιήσεως εξαγωγών, και υπογραμμίζει ότι το επιβληθέν πρόστιμο είναι υπέρμετρο.

35 Το Πρωτοδικείο κρίνει σκόπιμο να προβεί, κατ' αρχάς, στην εξέταση του λόγου ακυρώσεως περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, για τον λόγο ότι το αίτημα της προσφεύγουσας να εξετάσει τον φάκελο της Επιτροπής απορρίφθηκε παρανόμως.

Επί του λόγου περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας λόγω αρνήσεως προσβάσεως στον φάκελο της Επιτροπής

— Επιχειρήματα των διαδίκων

36 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι απέρριψε, σε αντίθεση προς τις δηλώσεις της οι οποίες περιέχονται στη Δωδέκατη και στη Δέκατη τέταρτη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού, με τις οποίες καθιερώθηκε μια διαδικασία προσβάσεως στον φάκελο στις υποθέσεις ανταγωνισμού, το αίτημα που διατύπωσε κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας περί εξετάσεως του φακέλου της Επιτροπής, προκειμένου να εξακριβώσει εάν περιείχε έγγραφα δυνάμενα να αποβούν χρήσιμα για την άμυνά της. Η Επιτροπή δεν της ανακοίνωσε καν τον κατάλογο των περιεχομένων στον φάκελο εγγράφων, με αποτέλεσμα να μην έχει κανένα τρόπο η προσφεύγουσα να μάθει, σε γενικές γραμμές, σε ποιες κατηγορίες ανήκαν αυτά.

37 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι δεν διαθέτει άμεσες αποδείξεις ούτε ως προς τους λόγους για τους οποίους η Solvay και άλλοι παραγωγοί δεν εξήγαν ανθρακικό νάτριο στο Ηνωμένο Βασίλειο ούτε όσον αφορά τις τιμές και το κόστος των λοιπών παραγωγών της Δυτικής ηπειρωτικής Ευρώπης, μολονότι τα στοιχεία αυτά θα ήταν προφανώς κρίσιμα για την εκτίμηση της στρατηγικής τους. Ισχυρίζεται, ως εκ τούτου, ότι ορισμένα έγγραφα μπορούσαν να αποβούν κρίσιμα για την άσκηση των δικαιωμάτων της ως αμυνομένου και συγκεκριμένα

— έγγραφα από τα οποία προκύπτουν οι πραγματικές τιμές που ζητούσαν η Solvay και άλλοι παραγωγοί από τους κυριότερους πελάτες τους,

— έγγραφα που περιείχαν αιτήσεις προμήθειας ανθρακικού νατρίου, προερχόμενα από καταναλωτές εγκατεστημένους στο Ηνωμένο Βασίλειο και απευθυνόμενες σε παραγωγούς της ηπειρωτικής Ευρώπης, καθώς και οι απαντήσεις στις αιτήσεις αυτές,

— έγγραφα από τα οποία προκύπτει ότι η Solvay και άλλοι παραγωγοί της ηπειρωτικής Ευρώπης αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο να εισέλθουν στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου ή εκθέτουν τους λόγους για τους οποίους δεν εισέρχονται.

Κατά την προσφεύγουσα, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι ο φάκελος δεν περιείχε χρήσιμα για την άμυνά της έγγραφα δεν είναι πειστικό. Οι δικηγόροι τής Solvay της είχαν πει το αντίθετο. Ομοίως, ορισμένα από τα έγγραφα της προσφεύγουσας χρησίμευσαν στην άμυνα της Solvay, για παράδειγμα εκείνα που αφορούσαν τη διαδικασία που κινήθηκε κατά της Solvay δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης. Επομένως, η προσφεύγουσα είχε δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα που μπορούσαν να θέσουν υπό αμφισβήτηση την αιτίαση που στρεφόταν εναντίον της. Το δικαίωμά της αυτό προσβλήθηκε.

38 Στο πλαίσιο λόγου στρεφομένου κατά της περιεχομένης στην επίδικη απόφαση εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, εξεταζόμενος στο σύνολό του, ο φάκελος της υπό κρίση υποθέσεως δίνει μια διαφορετική εικόνα από εκείνη την οποία δέχθηκε η Επιτροπή. Η προσφεύγουσα παραπέμπει, μεταξύ άλλων, σε διάφορα έγγραφα, τα οποία η Επιτροπή δεν επικαλέστηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 85, αλλά μόνο στο πλαίσιο της διαδικασίας που κίνησε κατά της προσφεύγουσας δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης. Κατά την προσφεύγουσα, τα έγγραφα αυτά δείχνουν ότι, κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 1984 και 1989, η προσφεύγουσα αξιολόγησε επανειλημμένως τις πιθανότητες εισαγωγών από την ηπειρωτική Ευρώπη, ότι αντιμετώπισε το ενδεχόμενο να προβεί σε ανταπόδοση κατά τυχόν εισαγωγών, αλλά ότι θεώρησε ότι, λόγω του υψηλού κόστους μεταφοράς και των περιορισμένων περιθωρίων κέρδους, η είσοδός της στην αγορά της ηπειρωτικής Ευρώπης θα ήταν ασύμφορη και ότι η είσοδος των παραγωγών της ηπειρωτικής Ευρώπης στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου ήταν απίθανη· παρέμεινε, πάντως, σε εγρήγορση, διότι ήταν ευάλωτη ενόψει των συναλλαγματικών ισοτιμιών και του κόστους παραγωγής στη Δυτική ηπειρωτική Ευρώπη (σ. 75 έως 77 του δικογράφου της προσφυγής). Κατά την προσφεύγουσα, είναι αναμφίβολο ότι η Επιτροπή έχει στην κατοχή της πολλά άλλα έγγραφα που στηρίζουν τους ισχυρισμούς αυτούς, προερχόμενα είτε από τη Solvay είτε από άλλους παραγωγούς της Δυτικής ηπειρωτικής Ευρώπης, τα οποία η προσφεύγουσα δεν μπόρεσε να χρησιμοποιήσει.

39 Ο διαχωρισμός των εγγράφων στο στάδιο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων σε έγγραφα κρίσιμα υπό το πρίσμα του άρθρου 85 και σε έγγραφα κρίσιμα υπό το πρίσμα του άρθρου 86 της Συνθήκης είχε ως συνέπεια ότι τα έγγραφα που ενέπιπταν στη δεύτερη αυτή κατηγορία ανακοινώθηκαν μόνο στους παραγωγούς που διώκονταν δυνάμει του άρθρου 86, ακόμη κι αν ήταν κρίσιμα και για την εφαρμογή, σε άλλους παραγωγούς, του άρθρου 85. Έτσι, η προσφεύγουσα δεν μπόρεσε να χρησιμοποιήσει κανένα από τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη IV, είχαν συναφθεί στο τέταρτο μέρος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, το οποίο αφορά παράβαση προσαπτόμενη στη Solvay δυνάμει του άρθρου 86, μολονότι ορισμένα θα ήταν χρήσιμα για την άμυνά της στο πλαίσιο της παραβάσεως που της προσάπτεται δυνάμει του άρθρου 85. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση της Solvay, όσον αφορά τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη V και τα οποία είναι συνημμένα στο πέμπτο μέρος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

40 Στο πλαίσιο ενός λόγου ακυρώσεως που αφορά το ύψος του προστίμου που της επιβλήθηκε, η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει ότι έπρεπε να ληφθεί υπόψη η παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης που της έχει προσαφθεί. Η προσφεύγουσα τονίζει ότι, παρά την «ευρεία αλληλεπικάλυψη» των προσαπτομένων παραβάσεων, η Επιτροπή τις αντιμετώπισε ως εντελώς ξεχωριστές.

41 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, σε μια υπόθεση όπου προβαλλόταν η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ της Solvay και της ίδιας, ένα έγγραφο, χρησιμοποιούμενο κατά της Solvay ή ικανό να απαλλάξει τη Solvay, ήταν προφανώς εξίσου κρίσιμο για την ίδια και την αφορούσε εξίσου όσο και το άλλο μέρος της φερομένης εναρμονισμένης πρακτικής. Επιπλέον, τα έγγραφα που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να αποδείξει παράβαση του άρθρου 86 θα ήταν επίσης κρίσιμα για τη διαπίστωση μιας συμπράξεως δυνάμει του άρθρου 85 της Συνθήκης.

42 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι η Επιτροπή εξέτασε όλα τα έγγραφα που συνέλεξε κατά τη διάρκεια της έρευνάς της, προκειμένου να αποφασίσει εάν μπορούσαν να θεωρηθούν ως απαλλακτικά για την προσφεύγουσα. Ωστόσο, η Επιτροπή, δεδομένου ότι ασκεί ήδη τα καθήκοντα ανακριτικής αρχής, διωκτικής αρχής, δικαστικής αρχής και σώματος ενόρκων, δεν μπορούσε να ενεργήσει επιπροσθέτως και ως σύμβουλος της προσφεύγουσας. Η πρόταση την οποία απηύθυνε η Επιτροπή, με την από 31 Μαΐου 1990 επιστολή της, να προβεί σε νέα εξέταση του φακέλου ήταν ανώφελη, δεδομένου ότι εξαρτιόταν από

την προϋπόθεση ότι η προσφεύγουσα θα προέβαλλε έναν «ικανό λόγο», χωρίς όμως να έχει στην κατοχή της τα κρίσιμα έγγραφα. Ένα σύστημα βάσει του οποίου οι υπάλληλοι της Επιτροπής αποφασίζουν οι ίδιοι ποια έγγραφα μπορούν να βοηθήσουν μια επιχείρηση διωκώμενη σε υπόθεση ανταγωνισμού δεν μπορεί να πληροί τις επιταγές της αρχής του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας. Είναι απίθανο η εξέταση αυτή να έγινε το ίδιο εμπεριστατωμένα ή με την ίδια μέριμνα για την προστασία των συμφερόντων της προσφεύγουσας, όπως αν είχε προβεί σ' αυτήν η ίδια η προσφεύγουσα.

43 Πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, η προσφεύγουσα δεν είχε, επομένως, πρόσβαση στις ακόλουθες πέντε κατηγορίες εγγράφων:

— τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη IV, τα οποία είναι συνημμένα στο τέταρτο μέρος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και αφορούν τις αιτιάσεις που στρέφονται κατά της Solvay δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης,

— το οριστικό κείμενο της απαντήσεως της Solvay στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, καθώς και τα έγγραφα που επικαλέστηκε η Solvay προς στήριξη της απαντήσεως αυτής,

— την απάντηση του Γερμανού παραγωγού CFK στην ανακοίνωση των αιτιάσεων,

— τις απαντήσεις άλλων παραγωγών στις επιστολές που τους απευθύνθηκαν δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17 (πλην εκείνων που ήσαν συνημμένα στην ανακοίνωση των αιτιάσεων),

— τα έγγραφα του φακέλου, πέραν εκείνων που ήσαν συνημμένα στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, τα οποία κατέσχε η Επιτροπή στο πλαίσιο της έρευνάς της στα γραφεία της Solvay και τεσσάρων άλλων κοινοτικών παραγωγών ανθρακικού νατρίου.

44 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται επίσης ότι, πριν από την κατάθεση του δικογράφου της προσφυγής της, αλλά μετά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Solvay την πληροφόρησε ότι οι φάκελοι της Επιτροπής περιείχαν ορισμένο αριθμό εγγράφων προερχομένων από τη Solvay, τα οποία θα της ήταν πολύ χρήσιμα για να απαντήσει στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Η προσφεύγουσα παραπέμπει συναφώς σε έγγραφα που αποδεικνύουν, κατά την άποψή της, ότι η Solvay ανακοίνωσε επανειλημμένως τις τιμές της, προκειμένου να αποσπάσει παραγγελίες ανθρακικού νατρίου από επιχειρήσεις εγκατεστημένες στο Ηνωμένο Βασίλειο και πραγματοποίησε μια έρευνα τιμών κατόπιν σχετικής αιτήσεως της Rockware, εταιρίας εγκατεστημένης στο Ηνωμένο Βασίλειο (παραρτήματα 12 και 13 του δικογράφου της προσφυγής της Solvay στην υπόθεση T-30/91, αντίγραφο του οποίου η Solvay διαβίβασε στην προσφεύγουσα). Επιπλέον, η προσφεύγουσα προσκομίζει, ως παράρτημα 1 του υπομνήματος απαντήσεώς της, έγγραφα τα οποία της διαβίβασε απολύτως εμπιστευτικά, μετά την κατάθεση του δικογράφου της προσφυγής της ο Γερμανός παραγωγός Matthes & Weber και τα οποία αποδεικνύουν, κατά την άποψή της, ότι ο εν λόγω παραγωγός ανακοίνωσε τις τιμές του, προκειμένου να αποσπάσει παραγγελίες ανθρακικού νατρίου από επιχειρήσεις εγκατεστημένες στο Ηνωμένο Βασίλειο και ότι το κόστος της μεταφοράς ήταν ο κύριος λόγος για τον οποίο οι υποψήφιοι πελάτες αποποιήθηκαν τις προσφορές.

45 Κατά την άποψη της προσφεύγουσας, η πρόσφατη νομολογία δεν αντικρούει την άποψη που υποστηρίζει εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, η απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1984 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 19), με την οποία αποκρούεται η ύπαρξη υποχρεώσεως της Επιτροπής να ανακοινώσει τους φακέλους της στα ενδιαφερόμενα μέρη, εκδόθηκε σε μια υπόθεση στην οποία η επίδικη απόφαση της Επιτροπής είχε ληφθεί πριν από την έκδοση της Δωδεκάτης Εκθέσεως επί της πολιτικής ανταγωνισμού. Η δε απόφαση της 3ης Ιουλίου 1991 στην υπόθεση C-62/86, Akzo κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-3359, στο εξής: Akzo II), με την οποία το Δικαστήριο επιβεβαίωσε τη λύση που είχε δώσει με την προαναφερθείσα απόφαση VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, αφορά ένα ζήτημα εντελώς διαφορετικό από το επίμαχο στην παρούσα διαδικασία, και συγκεκριμένα το ζήτημα της προσβάσεως σε ένα έγγραφο εσωτερικό και, γι' αυτό, ουδόλως υποκείμενο σε ανακοίνωση, όπως ορίζει η ίδια η Δωδέκατη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού. Επιπλέον, ορισμένες αποφάσεις του Δικαστηρίου είναι ευνοϊκότερες για τα δικαιώματα άμυνας. Η προσφεύγουσα παραπέμπει, συναφώς, στην απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 207), με την οποία επιβλήθηκε στην Επιτροπή μια πιο εκτεταμένη υποχρέωση, συνισταμένη στην παροχή των αναγκαίων για την άμυνα στοιχείων, στην απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1983 στην

υπόθεση 107/82, AEG κατά Επιτροπής (Συλλογή 1983, σ. 3151), στην απόφαση της 27ης Ιουνίου 1991 στην υπόθεση C-49/88, Al-Jubail Fertilizer και Saudi Arabian Fertilizer κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1991, σ. I-3187), καθώς και στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Darmon στην υπόθεση αυτή (Συλλογή 1991, σ. I-3205) και στις αποφάσεις της 17ης Οκτωβρίου 1989 στην υπόθεση 85/87, Dow Benelux κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 3137), και της 18ης Οκτωβρίου 1989 στην υπόθεση 374/87, Orkem κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 3283), και στην υπόθεση 27/88, Solvay κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 3355).

46 Καθόσον η Επιτροπή επικαλείται τον εμπιστευτικό χαρακτήρα ορισμένων εγγράφων, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι η εφαρμογή της αρχής του εμπιστευτικού χειρισμού των πληροφοριών που αφορούν τις επιχειρήσεις σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να προσβάλλει τα δικαιώματα άμυνας (απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Μαρτίου 1985 στην υπόθεση 264/82, Timex κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 849, σκέψεις 29 και 30). Εν πάση περιπτώσει, εάν η πρόσβαση στα εμπιστευτικά έγγραφα του φακέλου επιτρεπόταν σε ανεξάρτητους συμβούλους, δεν θα παραβιαζόταν ο κανόνας του εμπιστευτικού χειρισμού. Θα μπορούσαν, εξάλλου, να είχαν συνταχθεί επίσης μη εμπιστευτικές περιλήψεις. Οι επιταγές της προστασίας του επαγγελματικού απορρήτου δεν δικαιολογούν σε καμία περίπτωση, κατά την προσφεύγουσα, τη γενική απαγόρευση προσβάσεως στον φάκελο, η οποία της αντιτάχθηκε από την Επιτροπή στην υπό κρίση υπόθεση. Οι επιταγές αυτές θα μπορούσαν, το πολύ, να δικαιολογήσουν απαγόρευση προσβάσεως σε καθαυτό απόρρητα έγγραφα, ειδικώς κατονομαζόμενα, για τα οποία θα έπρεπε να συνταχθούν μη εμπιστευτικές περιλήψεις.

47 Συναφώς, η προσφεύγουσα προσάπτει επιπλέον στην Επιτροπή ότι απάλειψε από έγγραφα προερχόμενα από εκείνη και συνημμένα στην ανακοίνωση των αιτιάσεων — ιδίως από τα παραρτήματα II.25 και II.34 — χωρία που δεν εξυπηρετούσαν την απόδειξη της απόψεως της Επιτροπής. Η εξέταση των εγγράφων στα οποία είχε πρόσβαση η προσφεύγουσα καταδεικνύει την ιδιαίτερα επιλεκτική προσέγγιση των εγγράφων την οποία ακολούθησε η Επιτροπή γενικώς και, χωρίς καμία αμφιβολία, έναντι των προερχομένων από άλλους παραγωγούς εγγράφων. Κατά την προσφεύγουσα, τα χωρία που απαλείφθηκαν από τα επίμαχα έγγραφα δεν είχαν, στην πραγματικότητα, εμπιστευτικό χαρακτήρα.

48 Καθόσον η Επιτροπή φρονεί ότι, για πρακτικούς λόγους, θα αρκούσε η Solvay να χρησιμοποιήσει τα απαλλακτικά για την προσφεύγουσα έγγραφα για τη δική της άμυνα, να τα διαβιβάσει δε στην προσφεύγουσα για την άμυνά της, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι μια τέτοια συνεργασία μπορούσε να προ-

σκρούσει σε εμπορικούς ανταγωνισμούς. Θεωρώντας δεδομένο ότι, σε όλες τις περιπτώσεις, οι ανταγωνιστές αυτοβούλως υιοθετούν στάση συνεργασίας έναντι της Επιτροπής, η Επιτροπή διατυπώνει, κατά την άποψη της προσφεύγουσας, μια επικίνδυνη υπόθεση, που ασφαλώς δεν κατοχυρώνει την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων. Έτσι, όταν η προσφεύγουσα δρούσε στην αγορά του ανθρακικού νατρίου (κάτι που δεν συμβαίνει πλέον, εφόσον παραχώρησε τη δραστηριότητά της στην αγορά αυτή), θα υπήρχαν αναπόφευκτα κάποιοι δισταγμοί για την ανακοίνωση εμπορικών εγγράφων. Πριν από την έκδοση της αποφάσεως της Επιτροπής, η Solvay δεν θα είχε επιτρέψει στην προσφεύγουσα να έχει πρόσβαση στα έγγραφα που είναι συνημμένα στο δικόγραφο της προσφυγής της στην υπόθεση T-30/91 και από τα οποία προκύπτει ότι η Solvay ανακοίνωσε τις τιμές της, προκειμένου να αποσπάσει παραγγελίες από επιχειρήσεις εγκατεστημένες στο Ηνωμένο Βασίλειο.

49 Απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα τόνισε ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν της παρέσχε ούτε καν κατάλογο των εγγράφων που συνιστούσαν τον φάκελό της επηρέασε πολύ αρνητικά τη δυνατότητα της προσφεύγουσας να αμυνθεί και για το δικαίωμά της ακροάσεως. Η παράλειψη αυτή εμπόδισε την προσφεύγουσα να εντοπίσει μεταξύ των απαριθμουμένων στον κατάλογο εγγράφων ποια μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την άμυνά της.

50 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ανακοίνωσε στην προσφεύγουσα όλα τα έγγραφα στα οποία στήριξε τις αιτιάσεις της, καθώς και την τελική απόφασή της. Ο περί του αντιθέτου ισχυρισμός της προσφεύγουσας δεν έχει κανένα πραγματικό έρεισμα. Εξάλλου, ακόμη κι αν η Επιτροπή είχε πράγματι στηριχθεί σε έγγραφο που δεν διαβιβάστηκε στην προσφεύγουσα, τούτο δεν θα συνεπαγόταν κατ' ανάγκη το παράτυπο της διαδικασίας στο σύνολό της, αλλά θα οδηγούσε απλώς στον αποκλεισμό της χρήσεως του επίμαχου εγγράφου, γεγονός που θα είχε ως μόνη συνέπεια να εγερθεί το ζήτημα εάν τα λοιπά έγγραφα τα οποία επικαλέστηκε η Επιτροπή συνιστούν επαρκείς αποδείξεις των διαπιστώσεών της. Ακόμη κι αν η Επιτροπή είχε πράγματι προβεί σε επιλεκτική χρήση εγγράφων, το στοιχείο αυτό δεν θα συνιστούσε διαδικαστική πλημμέλεια, διότι η προσφεύγουσα δεν προέβαλε καμία ένδειξη πρόσφορη να αποδείξει την κακή πίστη των υπηρεσιών της Επιτροπής (απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991 στην υπόθεση T-7/89, Hercules κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 55).

51 Καθόσον η προσφεύγουσα αιτιάται ότι δεν της επιτράπηκε να εξετάσει τα περιεχόμενα στον φάκελο εμπορικά έγγραφα, προκειμένου να εξακριβώσει εάν

ορισμένα από αυτά μπορούσαν να την απαλλάξουν, η Επιτροπή — παραπέμποντας στη νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου (προαναφερθείσες αποφάσεις VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Akzo II και Hercules κατά Επιτροπής) — αρνείται ότι υπέχει, κατ' αρχήν, υποχρέωση ανακοινώσεως των φακέλων της. Ακόμη κι αν μια τέτοια υποχρέωση μπορούσε να προκύψει από τους κανόνες που η ίδια η Επιτροπή διατύπωσε στη Δωδέκατη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού, ενδεχόμενη παράβαση της υποχρεώσεως αυτής — που είναι λιγότερο σημαντική από εκείνη του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας — δεν μπορεί να συνιστά προσβολή «ουσιώδους» τύπου κατά την έννοια του άρθρου 173, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ και, επομένως, δεν δικαιολογεί την ακύρωση ολόκληρης της προσβαλλομένης αποφάσεως. Επιπλέον, όπως προκύπτει από την απόφαση του Πρωτοδικείου της 1ης Απριλίου 1993 στην υπόθεση T-65/89, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. II-389, σκέψη 35), η οικεία επιχείρηση οφείλει να αποδείξει, προκειμένου να γίνει δεκτή η αιτίασή της περί «ανεπαρκούς προσβάσεως στον φάκελο», ότι υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις από τις οποίες να προκύπτει η ύπαρξη ενός εγγράφου και ότι η Επιτροπή απέκρυψε, πράγματι, εσκεμμένα το έγγραφο αυτό.

52 Τέλος, πρέπει να αποδεικνύεται ότι η διοικητική διαδικασία θα μπορούσε να έχει καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα, εάν η προσφεύγουσα είχε πρόσβαση στον φάκελο (προαναφερθείσα απόφαση Hercules κατά Επιτροπής, σκέψη 56). Εν προκειμένω, τα έγγραφα των οποίων η προσφεύγουσα παραπονείται ότι δεν μπόρεσε να λάβει γνώση, δεν χρησιμοποιήθηκαν από την Επιτροπή κατά οποιασδήποτε από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Γι' αυτό και η υπό κρίση υπόθεση δεν θίγει το ζήτημα εάν τα έγγραφα που χρησιμοποιήθηκαν κατά ενός από τους συμμετέχοντες σε φερόμενη σύμπραξη πρέπει να τεθούν στη διάθεση όλων των άλλων μερών, έτσι ώστε κάθε μέρος να έχει πρόσβαση στα έγγραφα που χρησιμοποιούνται κατά καθενός από τα άλλα μέρη.

53 Η Επιτροπή προσθέτει ότι οι κατηγορίες εγγράφων που αναφέρει η προσφεύγουσα ως παραδείγματα δεν χρησίμευσαν για τη στήριξη των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν εναντίον της, δεν περιέχουν στοιχεία ικανά να την απαλλάξουν και αφορούν κυρίως θέματα τα οποία, από την ίδια τους τη φύση, ανάγονται τόσο στο επαγγελματικό όσο και στο επιχειρηματικό απόρρητο. Επομένως, τα έγγραφα αυτά δεν μπορούσαν να ανακοινωθούν χωρίς να προσβάλουν τα δικαιώματα τρίτων προς προστασία των θεμιτών εμπορικών τους απορρήτων. Το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει επανειλημμένως τη σημασία της διαφυλάξεως του εμπιστευτικού χαρακτήρα κάθε πληροφορίας που παρέχεται στην Επιτροπή δυνάμει του κανονισμού 17 (αποφάσεις της 13ης Φεβρουαρίου 1979 στην υπόθεση 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 215, σκέψη 14, και της 7ης Νοεμβρίου 1985 στην υπόθεση 145/83,

Adams κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3539). Με την απόφασή του της 24ης Ιουνίου 1986 στην υπόθεση 53/85, Akzo κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 1965, σκέψη 28, στο εξής: Akzo I), το Δικαστήριο δεν αναγνώρισε στον καταγγείλαντα τρίτο το δικαίωμα να του ανακοινωθούν έγγραφα περιέχοντα επαγγελματικά απόρρητα. Η Επιτροπή εκτιμά δε ότι το συμφέρον της προσφεύγουσας να εξετάσει έγγραφα τα οποία η Επιτροπή δεν χρησιμοποίησε εις βάρος της είναι ακόμη μικρότερο από το συμφέρον που μπορεί να έχει ο καταγγέλλας να λάβει γνώση των εγγράφων στα οποία η Επιτροπή πράγματι στηρίχθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας. Καθόσον η προσφεύγουσα επικαλείται την απόφαση του Δικαστηρίου στην προαναφερθείσα υπόθεση Al-Jubail Fertilizer και Saudi Arabian Fertilizer κατά Συμβουλίου, η Επιτροπή αποκρίνεται ότι η υπόθεση αυτή αφορούσε μια κατάσταση, στην οποία, σε αντίθεση προς την παρούσα, το οικείο κοινοτικό όργανο είχε πράγματι στηριχθεί σε στοιχεία που δεν είχε γνωστοποιήσει στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση.

54 Ο αναγκαίος συμβιβασμός μεταξύ των αντικρουομένων συμφερόντων επιτυγχάνεται, κατά την Επιτροπή, κοινοποιώντας στους τρίτους εκείνα μόνο τα στοιχεία που είναι απολύτως αναγκαία για τη διεξαγωγή της έρευνας. Το κριτήριο αυτό δεν επιβάλλει την ανακοίνωση των εγγράφων στα οποία δεν στηρίζεται η Επιτροπή. Οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δεν έχουν το δικαίωμα να εξετάζουν, από καθαρά θεωρητικό ενδιαφέρον, τα εσωτερικά εμπορικά έγγραφα των ανταγωνιστών τους, τα οποία δεν έχουν χρησιμοποιηθεί εναντίον τους. Συναφώς, η Επιτροπή, παραπέμποντας στο από 31 Μαΐου 1990 έγγραφό της (σ. 3, παράγραφος 5), υπογραμμίζει ότι προέβη η ίδια σε νέα, και μάλιστα προσεκτική, εξέταση όλων των εγγράφων που είχαν ανευρεθεί στα γραφεία άλλων παραγωγών.

55 Καθόσον η προσφεύγουσα παραπέμπει σε έγγραφα προερχόμενα από τη Solvay ή τη Matthes & Weber, για τα οποία υποθέτει ότι θα της ήταν εξαιρετικά χρήσιμα για την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα έγγραφα της Solvay που εξετάζονται εμπεριστατωμένα στο πλαίσιο της υποθέσεως T-30/91 ουδόλως ανασκευάζουν τη διαπίστωση περί της υπάρξεως εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ της προσφεύγουσας και της Solvay. Τα έγγραφα της Matthes & Weber δεν προσκομίζουν, κατά την άποψη της Επιτροπής, ούτε καν αρχή αποδείξεως προς στήριξη του επιχειρήματος που προβάλλει η προσφεύγουσα, ότι δηλαδή το υψηλό κόστος μεταφοράς ήταν ο κύριος λόγος για τον οποίο οι εγκατεστημένοι στο Ηνωμένο Βασίλειο υποψήφιοι πελάτες αποποιήθηκαν τις προσφορές της Matthes & Weber.

56 Κατά την Επιτροπή, η σύνταξη μη εμπιστευτικών περιλήψεων, τις οποίες αναφέρει η προσφεύγουσα στο πλαίσιο αυτό, δεν θα παρείχε καμία χρησιμότητα, δεδομένου ότι οι πληροφορίες των οποίων την ανακοίνωση ζητούσε η προσφεύγουσα καλύπτονταν ακριβώς από τον εμπιστευτικό χαρακτήρα (τιμές και πραγματικό κόστος των ανταγωνιστών, ονόματα των πελατών τους, εξηγήσεις της εμπορικής τους πολιτικής). Εξάλλου, η προσφεύγουσα, με επιστολή της 14ης Σεπτεμβρίου 1989 προς την Επιτροπή, υπογράμμισε το γεγονός ότι ανάλογες πληροφορίες που είχε παράσχει η ίδια ήταν απολύτως εμπιστευτικές. Όσον αφορά τη σκέψη οι πληροφορίες επί λεπτών εμπορικών ζητημάτων να γνωστοποιούνται μόνο σε δικηγόρους, η Επιτροπή δηλώνει ότι δεν κατανοεί πώς μια τέτοια περιορισμένη γνωστοποίηση θα μπορούσε να συμβάλει στην άμυνα μιας επιχειρήσεως, δεδομένου ότι οι πληροφορίες αυτές θα έπρεπε να συζητηθούν με τις εμπορικές της υπηρεσίες, προκειμένου να αξιολογηθεί η σημασία τους.

57 Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη πρακτικής φύσεως θεωρήσεις. Εάν τα προερχόμενα από τη Solvay έγγραφα είχαν πράγματι αποκαλύψει ότι η Solvay δεν συμμετείχε στην εναρμονισμένη πρακτική που προσαπτόταν τόσο στην ίδια όσο και στην προσφεύγουσα, ασφαλώς η Solvay δεν θα είχε παραλείψει να επισημάνει το γεγονός αυτό στην απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων· επιπλέον, η Solvay θα είχε σημαντικό συμφέρον να διαβιβάσει τα έγγραφα αυτά στην προσφεύγουσα. Εν πάση περιπτώσει, θα έπρεπε να αποδειχθεί ότι η παράλειψη ανακοινώσεως εγγράφων θα μπορούσε να είχε πραγματική σημασία για την προσφεύγουσα. Συναφώς, το κεφαλαιώδες για την προσφεύγουσα ερώτημα ήταν το γιατί η ίδια δεν πωλούσε ανθρακικό νάτριο στη Δυτική ηπειρωτική Ευρώπη. Δυσχερώς μπορεί να διανοηθεί κανείς για ποιο λόγο άλλοι παραγωγοί να είναι καλύτερα πληροφορημένοι από την ίδια για τους πραγματικούς λόγους της συμπεριφοράς της. Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους άλλοι παραγωγοί της ηπειρωτικής Ευρώπης (πέραν της Solvay) δεν πραγματοποιούσαν πωλήσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο, η ίδια η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ότι τα έγγραφα αυτού του είδους στερούνταν ενδιαφέροντος.

58 Απαντώντας σε διάφορες γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή δήλωσε ότι η έκφραση «πρόσβαση στον φάκελο», η οποία δεν χρησιμοποιείται στην οικεία νομοθεσία, σημαίνει το δικαίωμα της ενδιαφερόμενης επιχειρήσεως να εκφέρει την άποψή της επί των αιτιάσεων που έχουν διατυπωθεί εναντίον της, όπως προκύπτει από την απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Δεκεμβρίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-10/92, T-11/92, T-12/92 και T-15/92, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2667, σκέψη 38). Επομένως, η βασική προϋπόθεση είναι να έχουν ανακοινωθεί στην εν λόγω επιχείρηση οι ισχυρισμοί που έχουν διατυπωθεί εναντίον της και τα αποδεικτικά στοιχεία που έχει χρησιμοποιήσει η Επιτροπή για να στηρίξει τους ισχυ-

ρισμούς αυτούς. Το εάν κοινοποιήθηκαν στην επιχείρηση άλλα περαιτέρω έγγραφα, που δεν χρησίμευσαν ως αποδεικτικά στοιχεία, είναι άλλο ζήτημα. Με την προαναφερθείσα απόφασή του Hercules κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι ήταν δυνατόν η Επιτροπή να υποχρεούται να κοινοποιήσει και άλλα έγγραφα, υπό την επιφύλαξη της διαφυλάξεως του εμπιστευτικού τους χαρακτήρα, συλλογισμός που στηρίζεται στα όσα δήλωσε η Επιτροπή με τη Δωδέκατη Έκθεσή της επί της πολιτικής ανταγωνισμού. Ωστόσο, δεδομένου ότι η διαδικασία στην υπό κρίση υπόθεση κινήθηκε τον Μάρτιο 1990, σχεδόν ένα έτος μετά την έκδοση της Δέκατης όγδοης Εκθέσεως επί της πολιτικής ανταγωνισμού, ο εφαρμοστέος εν προκειμένω κανόνας, τον οποίον έχει αυτοδεσμευθεί να τηρεί η Επιτροπή, δεν ήταν πλέον εκείνος που απορρέει από τις δηλώσεις που περιέχονται στη Δωδέκατη Έκθεση, αλλά εκείνος που προβλέπεται για τέτοιες περιπτώσεις στη Δέκατη όγδοη Έκθεση. Υπ' αυτές τις συνθήκες, κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει ότι η Επιτροπή θα παρέβλεπε τις πιο πρόσφατες δηλώσεις της, οι οποίες αναφέρονταν ειδικά στα προβλήματα της ανακοινώσεως εγγράφων σε διαδικασίες στις οποίες εμπλέκονται περισσότερες ανταγωνίστριες εταιρίες.

59 Η Επιτροπή εξέθεσε ότι δεν ήταν δυνατό να θεωρείται ως δεδομένο ότι, σε κάθε διαδικασία κινούμενη βάσει του άρθρου 85 ή του άρθρου 86 της Συνθήκης, υπάρχει ένας συγκεκριμένος φάκελος, ο οποίος συγκεντρώνει όλα τα έγγραφα που έχουν συλλεγεί στο πλαίσιο της υποθέσεως, και ότι «η πρόσβαση στον φάκελο» συνεπάγεται το δικαίωμα αναγνώσεως του «φακέλου» αυτού και λήψεως πλήρων αντιγράφων αυτού (με την επιφύλαξη εξαιρέσεων, όσον αφορά τα εμπιστευτικά έγγραφα). Για την ακρίβεια, υπάρχουν δύο θεωρήσεις του ζητήματος του ορισμού του όρου «φάκελος»:

— Η πρώτη θεώρηση, την οποία κρίνει ορθή η Επιτροπή, αντιλαμβάνεται ως «φάκελο» τα έγγραφα στα οποία στηρίζεται η απόφαση που πρόκειται να εκδοθεί. Το κρίσιμο ερώτημα είναι, επομένως, εάν η επιχείρηση είχε πρόσβαση στον πλήρη φάκελο και, άρα, εάν η Επιτροπή περιέλαβε στον φάκελο όλα τα έγγραφα που παρέχουν στην επιχείρηση τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμά της ακροάσεως. Σύμφωνα με αυτήν την αντίληψη, ο φάκελος αποτελείται, κατά τον κρίσιμο χρόνο, από την ανακοίνωση των αιτιάσεων, από τα έγγραφα στα οποία στηρίζεται η Επιτροπή για να αποδείξει τα όσα καταλογίζει στην επιχείρηση με την ανακοίνωση των αιτιάσεων και από κάθε στοιχείο, το οποίο ναι μεν δεν στηρίζει τις αιτιάσεις της Επιτροπής, είναι όμως προδήλως ικανό να απαλλάξει την διωκόμενη επιχείρηση. Οποιοδήποτε άλλο υλικό, το οποίο ενδεχομένως συνέλεξε η Επιτροπή στο πλαίσιο των ερευνών της, αλλά το οποίο δεν εμπίπτει σε μια από αυτές τις κατηγορίες, δεν περιλαμβάνεται στον φάκελο, οπότε δεν έχει σημασία εάν η επιχείρηση είχε πρόσβαση σε αυτό.

— Κατά τη δεύτερη θεώρηση, «φάκελος» είναι παν ό,τι συνέλεξε η Επιτροπή στο πλαίσιο των ερευνών της, ακόμη κι αν αυτό δεν χρησιμοποιήθηκε για τη θεμελίωση της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Ωστόσο, δυνάμει του άρθρου 20 του κανονισμού 17 και κατ' εφαρμογή της προαναφερθείσας αποφάσεως Hercules κατά Επιτροπής, υπάρχουν έγγραφα που η ενδιαφερόμενη επιχείρηση δεν μπορεί να εξετάσει, διότι η Επιτροπή υποχρεούται να μην τα κοινολογεί. Το πρακτικό αποτέλεσμα είναι ότι η επιχείρηση αυτή έχει πρόσβαση στα ίδια έγγραφα στα οποία έχει πρόσβαση και βάσει της πρώτης θεωρήσεως που εξετέθη ανωτέρω.

60 Η Επιτροπή υπογράμμισε, έπειτα, ότι η πρόσβαση στον φάκελο παρέχεται με δύο εναλλακτικούς τρόπους:

— Μπορεί να αποστέλλει, πρώτα, την ανακοίνωση των αιτιάσεων και να ορίζει, έπειτα, τις ημερομηνίες κατά τις οποίες η επιχείρηση θα έχει τη δυνατότητα να εξετάσει τα έγγραφα στα οποία της επιτρέπει την πρόσβαση. Προς τούτο, μπορεί όντως να είναι χρήσιμο να διαθέτουν οι ενδιαφερόμενοι, μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, έναν κατάλογο εγγράφων, ο οποίος να τους παρέχει μια ιδέα για το τί θα μπορέσουν (ή δεν θα μπορέσουν) να εξετάσουν. Με την προαναφερθείσα απόφασή του BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, σκέψη 29, το Πρωτοδικείο αναφέρθηκε σ' αυτή τη μέθοδο, παραπέμποντας στη Δωδέκατη Έκθεση της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού.

— Είναι επίσης δυνατό να αποστέλλει τα έγγραφα μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων. Σ' αυτή την περίπτωση, δεν χρειάζεται πλέον να διαθέτει η επιχείρηση κατάλογο των εγγράφων. Έχει ήδη στην κατοχή της όλα όσα μπορεί να εξετάσει. Επομένως, η παροχή καταλόγου είναι απλώς μια λύση που αναπληρώνει την αποστολή των εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων.

61 Όσον αφορά ειδικότερα την υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή επισήμανε ότι είχε ανακοινώσει ευθύς εξ αρχής στην προσφεύγουσα το αποδεικτικό υλικό στο οποίο στηριζόταν, εφόσον είχε επιλέξει τη μέθοδο αποστολής των ασκούντων επιρροή αποδεικτικών εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων. Συνεπώς, η προσφεύγουσα είχε «πρόσβαση στον φάκελο». Αυτό που δεν είχαν

ούτε η προσφεύγουσα ούτε η Solvay ήταν η δυνατότητα να εξετάσουν το σύνολο των στοιχείων που είχε συλλέξει η Επιτροπή, είτε διότι τα στοιχεία αυτά δεν ασκούσαν επιρροή, είτε διότι περιείχαν εμπιστευτικές πληροφορίες. Εξάλλου, τότε μόνον ένα έγγραφο, πέραν εκείνων που απεστάλησαν μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, θα μπορούσε να είχε ανακοινωθεί στην προσφεύγουσα, εφόσον η τελευταία κατεδείκνυε ότι το έγγραφο αυτό ήταν σημαντικό για κάποιο ζήτημα της υποθέσεως, ώστε η Επιτροπή να έχει μια ένδειξη για το τί έπρεπε να αναζητήσει. Τέλος, η προσφεύγουσα ουδέποτε ζήτησε ειδικά να εξετάσει τα έγγραφα που είχαν κατασχεθεί από τα γραφεία της Solvay· ειδικότερα, η προσφεύγουσα δεν προέβαλε επιχειρήματα σχετικά με τις συνέπειες μιας καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως από τη Solvay της ενδεχόμενης δεσπόζουσας θέσεώς της στην αγορά της ηπειρωτικής Ευρώπης για την εκτίμηση των αποδείξεων που έγιναν δεκτές εναντίον της ίδιας.

62 Η Επιτροπή προσέθεσε ότι, εν προκειμένω, τα έγγραφα που κατασχέθηκαν από την προσφεύγουσα και από άλλες επιχειρήσεις καταλαμβάνουν πολλές δεκάδες φακέλων με κινητά φύλλα, ο καθένας από τους οποίους περιλαμβάνει περίπου 200 σελίδες. Τα έγγραφα αυτά ταξινομήθηκαν ανάλογα με τον τόπο όπου βρέθηκαν και όχι ανάλογα με το αν ασκούσαν επιρροή υπό το πρίσμα του άρθρου 85 ή του άρθρου 86. Πρόκειται για τους ακόλουθους «φακέλους»:

i) φάκελος 1: εσωτερικά έγγραφα, όπως σχέδια αποφάσεων,

ii) φάκελοι 2 έως 14: Solvay, Βρυξέλλες,

iii) φάκελοι 15 έως 19: Rhône-Poulenc,

iv) φάκελοι 20 έως 23: CFK,

v) φάκελοι 24 έως 27: Deutsche Solvay Werke,

vi) φάκελοι 28 έως 30: Matthes & Weber,

vii) φάκελοι 31 έως 38: Akzo,

viii) φάκελοι 39 έως 49: ICI,

ix) φάκελοι 50 έως 52: Solvay Ισπανίας,

x) φάκελοι 53 ώς 58: «Akzo II» (νέα έρευνα),

xi) φάκελος 59: έρευνα στα γραφεία των Ισπανών παραγωγών και νέα έρευνα στη Solvay Βρυξελλών.

xii) Υπάρχουν δέκα ακόμη φάκελοι που περιέχουν τις επιστολές που αντηλλάγησαν δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17.

63 Η Επιτροπή παραδέχθηκε ότι δεν συνέταξε κατάλογο όλων των εγγράφων που αφορούσαν την προσφεύγουσα. Εκτιμά, ωστόσο, ότι τούτο δεν δημιούργησε καμία δυσχέρεια για την προσφεύγουσα. Πράγματι, ένας τέτοιος

κατάλογος θα ήταν εν προκειμένω περιττός. Ουσιαστικά όλα τα έγγραφα που χρησιμοποιήθηκαν στη διαδικασία του άρθρου 86 της Συνθήκης προέρχονταν από την προσφεύγουσα, η οποία είχε προφανώς στην κατοχή της αντίγραφα προς αντιμετώπιση παντός ενδεχομένου.

64 Συναφώς, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι κατάλογοι εγγράφων που τυχόν καταρτίζονται δεν είναι λεπτομερείς. Εάν, εν προκειμένω, είχε συνταχθεί ένας τέτοιος κατάλογος, δεν θα είχε, κατά την άποψη της Επιτροπής, καμία χρησιμότητα για την προσφεύγουσα: Δεν θα περιείχε τίποτε παραπάνω από μια απαρίθμηση τίτλων ή αριθμών σελίδων, με μια πολύ συνοπτική μνεία του τύπου του αντίστοιχου εγγράφου. Επιπλέον, η προσφεύγουσα γνώριζε το περιεχόμενο των φακέλων 39 έως 49, αφού επρόκειτο για δικά της έγγραφα. Η προσφεύγουσα γνώριζε επίσης το περιεχόμενο των άλλων φακέλων, τουλάχιστον καθόσον η Επιτροπή στηρίχθηκε σε έγγραφα που περιέχονταν σε αυτούς για να αποδείξει τους ισχυρισμούς της κατά της προσφεύγουσας και τα επισυνήψε, επομένως, στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Τα υπόλοιπα έγγραφα είχαν εμπιστευτικό χαρακτήρα, σύμφωνα με το άρθρο 20 του κανονισμού 17, διατυπώθηκε δε γι' αυτά ρητή αίτηση εμπιστευτικού χειρισμού, με επιστολή της προσφεύγουσας της 13ης Απριλίου 1989 και με επιστολή της Solvay της 27ης Απριλίου 1989. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν θα είχε τη δυνατότητα να τα εξετάσει, είτε είχε λάβει κατάλογο των εγγράφων είτε όχι. Τέλος, δεδομένου ότι η Επιτροπή είχε γνωστοποιήσει στην προσφεύγουσα, με την από 31 Μαΐου 1990 επιστολή της, τις επιχειρήσεις τις οποίες είχε επισκεφθεί, τίποτε δεν εμπόδιζε την προσφεύγουσα να τις προσεγγίσει ευθέως, εάν θεωρούσε ότι είχαν στην κατοχή τους έγγραφα που μπορούσαν να της είναι χρήσιμα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί του παραδεκτού και της σημασίας του λόγου ακυρώσεως

65 Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο λόγος ακυρώσεως περί απορρίψεως του αιτήματος προσβάσεως στον φάκελο πρέπει να υποδιαιρεθεί σε τρία

σκέλη. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, πρώτον, ότι δεν μπόρεσε να εξετάσει τα έγγραφα τα οποία φέρουν την ένδειξη IV και ήσαν συνημμένα στο τέταρτο μέρος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων που απευθύνθηκε στη Solvay δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης, μολονότι οι σχέσεις μεταξύ των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν από την Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 86 και εκείνων που διατυπώθηκαν του άρθρου 85 είχαν ως συνέπεια ότι τα έγγραφα που αφορούσαν τη διαδικασία του άρθρου 86 μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την άμυνά της εν προκειμένω, δεδομένου ότι οι δύο προσαπτόμενες παραβάσεις αλληλεπικαλύπτονταν σε μεγάλη έκταση, όσον αφορά τα αποτελέσματά τους (βλ. ιδίως τα σημεία 8.9, 8.10 και 14.3.7 του δικογράφου της προσφυγής). Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν είχε πρόσβαση στα μέρη του φακέλου που περιέχουν άλλα έγγραφα προερχόμενα από τη Solvay, τα οποία θα μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την άμυνά της (βλ. τα σημεία 2.8.3 και 2.8.7 του δικογράφου της προσφυγής).

66 Τέλος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, όπως ακριβώς η Solvay, οι άλλοι κοινοτικοί παραγωγοί ανθρακικού νατρίου ουδέποτε εξήγαγαν ανθρακικό νάτριο προς το Ηνωμένο Βασίλειο. Από τα έγγραφα που προέρχονται από τους παραγωγούς αυτούς μπορούν να συναχθούν οι λόγοι — τιμών ή κόστους — για τους οποίους οι εν λόγω παραγωγοί απέσχαν από μια τέτοια εμπορική δραστηριότητα. Επομένως, τα έγγραφα αυτά μπορούσαν, κατά την προσφεύγουσα, να είναι κρίσιμα για την άμυνά της κατά της αιτιάσεως ότι συμμετέσχε μαζί με τη Solvay σε μια εναρμονισμένη πρακτική, με την οποία απέσχαν από εξαγωγές των προϊόντων τους προς την ηπειρωτική Ευρώπη και το Ηνωμένο Βασίλειο αντιστοίχως (βλ. ιδίως τα σημεία 2.8.3 και 2.8.7 του δικογράφου της προσφυγής).

67 Στο πλαίσιο καθενός από τα σκέλη του λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα προβάλλει το επιχείρημα ότι η Επιτροπή δεν της ανακοίνωσε καν τον κατάλογο των εγγράφων τα οποία συνέθεταν τον φάκελο (βλ. σημείο 2.8.2 του δικογράφου της προσφυγής).

68 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, αντίθετα προς τις αμφιβολίες που εξέφρασε η Επιτροπή, τα επιχειρήματα αυτά — τα οποία αναπτύχθηκαν διεξοδικά με το υπόμνημα απαντήσεως και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση — πληρούν τις προϋποθέσεις μιας συνοπτικής εκθέσεως των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση, η οποία πρέπει να περιέχεται στο εισαγωγικό δικόγραφο της δίκης, δυνάμει των άρθρων 19, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού (ΕΚ) του Δικαστηρίου και 38, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου που ήταν εφαρμοστέο κατά την άσκηση της προσφυγής.

Επί της ουσίας

69 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, στις υποθέσεις ανταγωνισμού, η πρόσβαση στον φάκελο σκοπεί να δώσει στους αποδέκτες μιας ανακοινώσεως αιτιάσεων τη δυνατότητα να λάβουν γνώση των αποδεικτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον φάκελο της Επιτροπής, προκειμένου να μπορέσουν να εκφέρουν λυσιτελώς τη γνώμη τους, βάσει των στοιχείων αυτών, επί των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε η Επιτροπή με την ανακοίνωση των αιτιάσεων. Η πρόσβαση στον φάκελο εντάσσεται, επομένως, στις διαδικαστικές εγγυήσεις που αποσκοπούν στην προστασία των δικαιωμάτων άμυνας (προαναφερθείσες αποφάσεις του Πρωτοδικείου Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 38, και BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, σκέψη 30). Ο δε σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας σε κάθε διαδικασία δυνάμενη να καταλήξει σε επιβολή κυρώσεων αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου που πρέπει να τηρείται σε κάθε περίπτωση, ακόμη κι αν πρόκειται για διαδικασία διοικητικού χαρακτήρα. Ο πραγματικός σεβασμός της γενικής αυτής αρχής απαιτεί να παρέχεται στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση η δυνατότητα, ήδη από το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή της ως προς το υποστατό και την κρισιμότητα των πραγματικών περιστατικών, αιτιάσεων και συνθηκών που επικαλείται η Επιτροπή (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, σκέψεις 9 και 11).

70 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας πρέπει, επομένως, να εξετάζεται ενόψει των ιδιαιτέρων περιστάσεων κάθε περιπτώσεως, καθόσον εξαρτάται ουσιωδώς από τις αιτιάσεις που έκρινε αποδεδειγμένες η Επιτροπή για να θεμελιώσει την παράβαση που προσάπτει στην οικεία επιχείρηση. Προκειμένου, επομένως, να εξακριβωθεί το βάσιμο του επίμαχου λόγου ακυρώσεως, κατά τα τρία σκέλη του, πρέπει να εξεταστούν οι ουσιαστικές αιτιάσεις που έκρινε αποδεδειγμένες η Επιτροπή με την ανακοίνωση των αιτιάσεων και με την προσβαλλόμενη απόφαση.

— Επί των αιτιάσεων και των αποδεικτικών μέσων που δέχθηκε η Επιτροπή

71 Συναφώς, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι η κατηγορία που διατυπώνεται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: Από την 1η Ιανουαρίου 1973 τουλάχιστον, η προσφεύγουσα και η Solvay συμμετείχαν

σε μια εναρμονισμένη πρακτική, καθόσον εξακολουθούσαν, κατόπιν συνεννοήσεως, να τηρούν μια προγενέστερη σύμπραξη ορίζουσα τους αντίστοιχους γεωγραφικούς χώρους πωλήσεών τους στον τομέα του ανθρακικού νατρίου, αποφεύγοντας τον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Η Επιτροπή παραδέχθηκε ότι δεν έχει στην κατοχή της άμεσες αποδείξεις για την ύπαρξη ρητής συμφωνίας μεταξύ της προσφεύγουσας και της Solvay, εκτιμά όμως ότι υφίστανται άφθονες αποδείξεις για την ύπαρξη συμπαιγνίας, από τις οποίες μπορεί να συναχθεί ότι η αρχική σύμπραξη, και συγκεκριμένα μια συμφωνία επονομαζόμενη «Page 1000», συναφθείσα το 1949, εξακολούθησε να εφαρμόζεται με τη μορφή εναρμονισμένης πρακτικής. Πράγματι, από τα έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτουν τα ακόλουθα:

— η προσφεύγουσα και η Solvay εξακολούθησαν να διατηρούν σχέσεις πλήρους συνεργασίας, οι οποίες χαρακτηρίζουν μάλλον συνεταίρους παρά ανταγωνιστές, με σκοπό τον συντονισμό της συνολικής στρατηγικής τους στον τομέα του ανθρακικού νατρίου και την αποφυγή οποιασδήποτε συγκρούσεως συμφερόντων μεταξύ τους·

— βάση των διαρκών αυτών σχέσεων ήταν η διατήρηση των εμπορικών πολιτικών που χρονολογούνταν από την εποχή της εταιρίας Brunner, Mond & Co., δηλαδή η αμοιβαία αναγνώριση αποκλειστικών σφαιρών δραστηριότητας. Μολονότι η προγενέστερη σύμπραξη έληξε τυπικά με ανταλλαγή επιστολών της 12ης Οκτωβρίου 1972, οι σχέσεις αυτές συνεχίστηκαν, δεδομένου ότι κανένα από τα μέρη δεν ανταγωνίστηκε το άλλο στη δική του αγορά εντός της Κοινότητας.

72 Πάντοτε με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή θεώρησε ως «μια άλλη σημαντική πλευρά των στενών εμπορικών σχέσεων» μεταξύ της προσφεύγουσας και της Solvay την ύπαρξη συμφωνιών «συμπαραγωγού» ή «αγοράς προς μεταπώληση», οι οποίες σκοπούσαν να βοηθήσουν την προσφεύγουσα να αντεπεξέλθει στις ανειλημμένες υποχρεώσεις παραδόσεως κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 1983 και 1989. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν θεώρησε ότι οι συμφωνίες αυτές συνιστούσαν, αφ' εαυτών, χωριστές παραβάσεις.

73 Πρέπει να προστεθεί ότι, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι πάγιο χαρακτηριστικό της αγοράς του ανθρακικού νατρίου της Δυτικής Ευρώπης ήταν, κατά τον κρίσιμο χρόνο, η κατάτμησή της που

στηριζόταν σε εθνικές θεωρήσεις· συγκεκριμένα, οι παραγωγοί έτειναν να συγκεντρώνουν τις πωλήσεις τους στα κράτη μέλη όπου διέθεταν παραγωγικές εγκαταστάσεις. Ειδικότερα, ούτε η Solvay ούτε κανένας άλλος παραγωγός της Κοινότητας προέβαινε σε εισαγωγές με τις οποίες θα μπορούσε να ανταγωνιστεί την προσφεύγουσα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επρόκειτο για την λεγόμενη αρχή της «εσωτερικής αγοράς» (home market). Η ανακοίνωση των αιτιάσεων παραπέμπει, συναφώς, σε έγγραφα αφορώντα άλλους παραγωγούς ή προερχόμενα από αυτούς (σ. 11 και 12, έγγραφα II.18 έως II.24), από τα οποία προκύπτει ότι, επί σειρά ετών, όλοι οι παραγωγοί ανθρακικού νατρίου στην Κοινότητα εδέχοντο την αρχή αυτή, η οποία, άλλωστε, εξακολουθούσε να ισχύει για την προσφεύγουσα και τη Solvay το 1982. Η Επιτροπή προσέθεσε ότι, μολονότι υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις ότι η Solvay και η Akzo συνήψαν το 1982 μια συμφωνία σχετικά με τις δραστηριότητες της Akzo στον τομέα του ανθρακικού νατρίου στη Γερμανία (παράρτημα II.21 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων), τα στοιχεία αυτά δεν θεωρήθηκαν επαρκή για να δικαιολογήσουν την κίνηση διαδικασίας του άρθρου 85 της Συνθήκης κατά της Solvay και της Akzo.

74 Προς απόδειξη των αιτιάσεων αυτών, η Επιτροπή συνήψε στην ανακοίνωση των αιτιάσεων που απηύθυνε στην προσφεύγουσα σειρά εγγράφων που έφεραν την ένδειξη II. Μόνο τρία από τα έγγραφα αυτά (II.35, II.36 και II.38) είναι, τουλάχιστον εν μέρει, όμοια με τα έγγραφα τα οποία φέρουν την ένδειξη IV και τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στη διαδικασία που κινήθηκε κατά της Solvay δυνάμει του άρθρου 86 (IV.28, IV.29 και IV.30). Επομένως, όλα τα λοιπά έγγραφα που φέρουν την ένδειξη IV δεν κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα.

75 Όσον αφορά, δεύτερον, τις αιτιάσεις που κρίθηκαν αποδεδειγμένες με την προσβαλλόμενη απόφαση, πρέπει να υπομνηστεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 της αποφάσεως, η εναρμονισμένη πρακτική διήρκεσε από την 1η Ιανουαρίου 1973 μέχρι τουλάχιστον τον χρόνο κινήσεως της διαδικασίας. Προς απόδειξη της εναρμονισμένης αυτής πρακτικής, η απόφαση (παράγραφος 58), στηρίζεται, κατ' ουσίαν, στον συνδυασμό επτά παραγόντων. Από το εν λόγω χωρίο της αποφάσεως προκύπτει, όπως διευκρινίστηκε από την ίδια την Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Πρωτοδικείου, ότι οι παράγοντες αυτοί μπορούν να συνοψιστούν στα εξής τέσσερα στοιχεία:

— η προσφεύγουσα και η Solvay δεν άσκησαν εμπόριο ανθρακικού νατρίου πέραν της Μάγχης καθόλο το υπό κρίση χρονικό διάστημα, δηλαδή επί δεκαέξι και πλέον έτη, ως αποτέλεσμα της πολιτικής του κάθε παραγωγού,

— η έλλειψη ανταγωνισμού συμπίπτει απόλυτα με τους όρους των διακανονισμών που είχαν συναφθεί προγενέστερα μεταξύ της προσφεύγουσας και της Solvay, τελευταία με τη λεγόμενη συμφωνία «Page 1000» του 1949, της οποίας η τυπική λύση δεν προκάλεσε καμία μεταβολή στην πρακτική καταμερισμού των αγορών,

— συνήφθησαν και τέθηκαν σε εφαρμογή συμφωνίες «αγοράς προς μεταπώληση», οι οποίες συνίσταντο στην παράδοση ανθρακικού νατρίου από τη Solvay στην προσφεύγουσα, κατά το χρονικό διάστημα από το 1983 έως το 1989, και οι οποίες είναι «ενδεικτικά στοιχεία» (βλ. υποσημείωση 1 της παραγράφου 58 της αποφάσεως),

— υπήρχαν συχνές επαφές μεταξύ της προσφεύγουσας και της Solvay με σκοπό τον συντονισμό της στρατηγικής τους στον τομέα του ανθρακικού νατρίου.

Πρέπει να προστεθεί ότι στην παράγραφο 29 της αποφάσεως μνημονεύονται έγγραφα που κατασχέθηκαν από τα γραφεία πλειόνων παραγωγών προς απόδειξη της τηρήσεως του κανόνα της «εθνικής αγοράς».

— Περί της άμυνας της προσφεύγουσας

76 Προκειμένου να εξακριβωθεί εάν παραβλάφθηκαν οι δυνατότητες άμυνας της προσφεύγουσας κατά των αιτιάσεων αυτών, πρέπει να υπομνηστεί, κατ' αρχάς, ότι χαρακτηριστικό της εναρμονισμένης πρακτικής είναι ότι αντικαθιστά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, η οποία μειώνει την αβεβαιότητα που έχει κάθε επιχείρηση σχετικά με τη συμπεριφορά που θα υιοθετήσουν οι ανταγωνιστές της. Εάν η αβεβαιότητα αυτή δεν μειώνεται, δεν υφίσταται εναρμονισμένη πρακτική (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 1993, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-89/95, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1307, σκέψεις 62 έως 65).

77 Όσον αφορά την άμυνα της προσφεύγουσας, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε, κατ' ουσίαν, ότι η συμπεριφορά της εξηγείται από την αυτονομία της εμπορικής της πολιτικής και ότι, συνεπώς, δεν αποδεικνυόταν η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής. Ο αμυντικός αυτός ισχυρισμός προβλήθηκε ήδη με την απάντηση στην ανακοίνωση των αιτιάσεων [βλ. «defence» της 31ης Μαΐου 1990, σ. 19 επ., ανωτέρω σκέψη 12]. Ο ισχυρισμός αυτός προβλήθηκε εκ νέου με τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν πριν από την ακρόαση («article 85 presentation», σ. 3 επ., ανωτέρω σκέψη 13) και κατά την ίδια την ακρόαση που διεξήχθη στις 25 και 26 Ιουνίου 1990 (σ. 9 επ. των πρακτικών). Ενώπιον του Πρωτοδικείου, ο αμυντικός αυτός ισχυρισμός επαναλήφθηκε στο πλαίσιο ενός λόγου ακυρώσεως στρεφομένου κατά της εκτιμήσεως των αποδείξεων στην οποία προέβη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση.

78 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί, ενόψει της νομολογίας του Δικαστηρίου περί της εννοίας της εναρμονισμένης πρακτικής, εάν η εν λόγω άμυνα της προσφεύγουσας παραβλάφθηκε από την παράλειψη ανακοινώσεως των εγγράφων, τα οποία μνημονεύουν τα τρία σκέλη του επίμαχου λόγου ακυρώσεως. Συναφώς, δεν εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να κρίνει οριστικά επί της αποδεικτικής αξίας όλων των αποδεικτικών μέσων που χρησιμοποίησε η Επιτροπή προς στήριξη της προσβαλλομένης αποφάσεως. Προκειμένου να διαπιστωθεί η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, αρκεί να αποδειχθεί ότι η παράλειψη ανακοινώσεως των επίμαχων εγγράφων μπόρεσε να επηρεάσει, σε βάρος της προσφεύγουσας, την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της αποφάσεως. Αυτή η δυνατότητα μπορεί, επομένως, να αποδειχθεί, εάν από μια προκριματική εξέταση ορισμένων αποδεικτικών μέσων προκύψει ότι τα ανακοινωθέντα έγγραφα μπορούσαν να έχουν — ενόψει αυτών των αποδεικτικών μέσων — μη ευκαταφρόνητη σημασία. Τυχόν προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας καθιστά πλημμελή τη διοικητική διαδικασία και την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών στην απόφαση.

79 Σ' αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή εξέθεσε, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι έπρεπε ιδίως να ληφθούν υπόψη τα συνημμένα στην ανακοίνωση των αιτιάσεων αποδεικτικά στοιχεία, αναγόμενα στον προ του 1973 χρόνο, ήτοι οι παλαιές συμφωνίες καταμερισμού της αγοράς, και ιδίως η λεγόμενη συμφωνία «Page 1000»· τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν προς στήριξη της κατηγορίας περί μεταγενέστερης παραβάσεως. Η Επιτροπή εξήγησε ότι δεν εξέτασε το χρονικό διάστημα από το 1962 έως το 1973, κυρίως επειδή το Ηνωμένο Βασίλειο δεν ήταν μέλος της Κοινότητας κατά το χρονικό αυτό διάστημα και επειδή οποιαδήποτε διαπίστωση παραβάσεως απαιτεί διαφορετική ανάλυση των επιπτώσεων επί των ενδοκοινοτικών συναλλαγών.

80 Επομένως, προκειμένου να αξιολογηθεί εν συντομία η αποδεικτική αξία των αποδεικτικών μέσων που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για τη δίωξη της προσφεύγουσας, πρέπει να διακριθούν τρία χωριστά χρονικά διαστήματα. Μέχρι την έναρξη ισχύος της Συνθήκης ΕΟΚ και την έναρξη ισχύος του κανονισμού 17, το 1962, η συμπεριφορά της προσφεύγουσας και της Solvay πρέπει να θεωρηθεί νόμιμη. Για το ακόλουθο χρονικό διάστημα, το οποίο λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1972, η Επιτροπή δεν διατύπωσε ρητά κατηγορίες σχετικά με τις παλαιές συμφωνίες καταμερισμού της αγοράς, κατ' εφαρμογήν της κατ' αντιδικία διαδικασίας του κανονισμού 17, ούτε λόγω των σκοπών και των αποτελεσμάτων τους ούτε καν λόγω του αμφίβολου χαρακτήρα της λύσεώς τους το 1972. Μια τέτοια αιτίαση δεν θα μπορούσε καν να λογισθεί βάσιμη, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της ίδιας της Επιτροπής, θα προϋπέθετε ειδική οικονομική ανάλυση, πέραν εκείνης την οποία διεξήγαγε εν προκειμένω. Το τρίτο χρονικό διάστημα αντιστοιχεί στη διάρκεια της παραβάσεως που διαπιστώνεται με την απόφαση.

81 Για να δικαιολογήσει τη χρησιμοποίηση των παλαιών συμφωνιών ως μέσων για την απόδειξη της υπάρξεως μιας μεταγενέστερης παραβάσεως, η Επιτροπή επικαλείται την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1976, υπόθεση 51/75, EMI Records (Συλλογή τόμος 1976, σ. 329, σκέψη 30), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι, στην περίπτωση συμπράξεων που έχουν παύσει να ισχύουν, για να έχει εφαρμογή το άρθρο 85 της Συνθήκης αρκεί ότι αυτές εξακολουθούν να παράγουν τα αποτελέσματά τους. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, στην υπόθεση EMI Records, επρόκειτο για μια συμφωνία που κατά τον χρόνο της συνάψεώς της ήταν νόμιμη, ενώ, στην υπό κρίση υπόθεση, πρόκειται για συμφωνίες εξ υπαρχής παράνομες. Συνεπώς, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα και η Solvay συνέχισαν, μετά την τυπική παύση ισχύος των συμφωνιών τους περί καταμερισμού της αγοράς, να συμπεριφέρονται κατά τρόπο σύμφωνο με τις συμφωνίες οι οποίες είχαν πλέον λυθεί, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι συμφωνίες αυτές εξακολούθησαν να παράγουν τα αποτελέσματά τους.

82 Ωστόσο, πρέπει συναφώς να υπομνηστεί ότι η υπόθεση EMI Records, η οποία ήλθε ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, δεν αφορά μια διαδικασία όπως η παρούσα, την οποία η Επιτροπή κίνησε κατ' εφαρμογή του κανονισμού 17 και κατά το πέρας της οποίας επέβαλε χρηματική κύρωση. Επιπλέον, η υπόθεση EMI Records δεν χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη ενός δεκαετούς χρονικού διαστήματος, κατά τη διάρκεια του οποίου οι επικρινόμενες κατά τα άλλα συμπεριφορές δεν είχαν διωχθεί και για το οποίο, επομένως, ισχύει το τεκμήριο αθωότητας υπέρ της οικείας επιχειρήσεως.

Αντιθέτως, επρόκειτο για μια διαφορά που εκκρεμούσε ενώπιον εθνικού δικαστηρίου μεταξύ δύο δικαιούχων σημάτων και αφορούσε την έκταση των δικαιωμάτων τους υπό το πρίσμα των κανόνων ανταγωνισμού και όχι την επιβολή προστίμου. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι οι θεωρήσεις στις οποίες στηρίχθηκε η απόφαση EMI Records και τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή δεν μπορούν να έχουν εφαρμογή για την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς.

83 Εν προκειμένω, το τεκμήριο αθωότητας, που ισχύει υπέρ της προσφεύγουσας, επιβάλλει στο Πρωτοδικείο να δεχθεί ότι για το διάστημα μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1972 δεν μπορεί να καταλογισθεί καμία παράβαση στην προσφεύγουσα. Υπ' αυτές τις συνθήκες, αποδεικτικά στοιχεία προγενέστερα του 1962, τα οποία αφορούν μια νόμιμη κατά το χρονικό εκείνο διάστημα συμπεριφορά, δεν μπορούν να αποδείξουν ότι από την 1η Ιανουαρίου 1973 και εντεύθεν η προσφεύγουσα και η Solvay προέβησαν σε παράνομη εναρμόνιση των συμπεριφορών τους. Η αντίθετη άποψη, που υποστηρίζεται από την Επιτροπή, παραγνωρίζει το ενδεχόμενο οι δύο επιχειρήσεις να θέλησαν να συμμορφωθούν με τη Συνθήκη και να παραιτήθηκαν από την προγενέστερη συνεργασία τους, ενδεχόμενο το οποίο δεν αποκλείεται, εάν ληφθεί υπόψη η «τυπική» λύση των προγενεστέρων συμφωνιών, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1972. Ελλείψει άλλων αποδεικτικών μέσων, η άποψη της Επιτροπής θα ισοδυναμούσε με το τεκμήριο ότι, από μια ημερομηνία ορισθείσα από την Επιτροπή, η προσφεύγουσα και η Solvay άρχισαν να παραβιάζουν τις διατάξεις της Συνθήκης, θέτοντας σε εφαρμογή μια εναρμονισμένη πρακτική. Ένας τέτοιος τρόπος αποδείξεως μιας παραβάσεως θα ήταν ασυμβίβαστος με την τήρηση του τεκμηρίου αθωότητας.

84 Όσον αφορά τα αποδεικτικά μέσα που ανάγονται άμεσα στα έτη κατά τη διάρκεια των οποίων — όπως υποστηρίζει η Επιτροπή — η εναρμονισμένη πρακτική τέθηκε σε εφαρμογή, διαπιστώνεται ότι οι αγορές προς μεταπώληση που πραγματοποίησε η προσφεύγουσα από τη Solvay εντοπίζονται χρονικά μεταξύ 1983 και 1989. Ωστόσο, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε ότι οι συμβάσεις αυτές αποδεικνύουν αθέμιτες επαφές με τη Solvay, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα προέβη σε παρόμοιες αγορές και από άλλους παραγωγούς, όπως η Akzo, επαφές όμως τις οποίες δεν επέκρινε η Επιτροπή. Επρόκειτο, επομένως, κατά την προσφεύγουσα, για απολύτως φυσιολογικές εμπορικές συναλλαγές. Επιπλέον, πρέπει να υπομνηστεί ότι η ίδια η Επιτροπή δήλωσε ότι οι εν λόγω αγορές προς μεταπώληση δεν συνιστούν καθ' εαυτές χωριστές παραβάσεις (υποσημείωση 1 της παραγράφου 58 της αποφάσεως). Πρέπει να προστεθεί ότι υπάρχουν έγγραφα που αποδεικνύουν την πραγματοποίηση συναντήσεων μεταξύ της προσφεύγουσας και της Solvay κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 1985 και 1988 (βλ. παράγραφο 30 της αποφάσεως και τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη II.30 έως II.42). Για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο άρχισε — κατά

την Επιτροπή — η παράβαση, δεν υπάρχουν έγγραφα σχετικά με συναντήσεις. Είναι τουλάχιστον αμφίβολο εάν, υπ' αυτές τις συνθήκες, είναι δυνατόν βάσει μεταγενεστέρων εγγράφων να αποδειχθεί ότι η παράβαση άρχισε ήδη σχεδόν δέκα έτη νωρίτερα, πολλώ μάλλον που στο έγγραφο II.5 της 10ης Σεπτεμβρίου 1982 γίνεται λόγος για νέα ισορροπία στις σχέσεις («new arms length relationship») μεταξύ της προσφεύγουσας και της Solvay, γεγονός που ενδέχεται να αποδυναμώνει την άποψη περί υπάρξεως εναρμονισμένης πρακτικής.

85 Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι — όπως στην υπόθεση Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής — η απόδειξη μιας παράλληλης και παθητικής συμπεριφοράς της προσφεύγουσας και της Solvay έχει ιδιαίτερη σημασία για την απόδειξη μιας ενδεχόμενης εναρμονισμένης πρακτικής. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η ύπαρξη παράλληλης συμπεριφοράς δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απόδειξη εναρμονισμένης πρακτικής, παρά μόνον όταν η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής αποτελεί τη μόνη εύλογη εξήγηση για τη συμπεριφορά αυτή. Το Δικαστήριο συνεπέρανε ότι πρέπει να ερευνάται εάν για την προβαλλόμενη από την Επιτροπή παράλληλη συμπεριφορά δεν μπορεί, ενόψει της φύσεως των προϊόντων, του μεγέθους και του αριθμού των επιχειρήσεων και του όγκου της σχετικής αγοράς, να δοθεί άλλη εξήγηση από την εναρμονισμένη πρακτική, δηλαδή, εάν τα στοιχεία της παράλληλης συμπεριφοράς αποτελούν μια δέσμη σοβαρών, συγκεκριμένων και αλληλοσυμπληρουμένων ενδείξεων για την ύπαρξη προηγουμένης εναρμονίσεως (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 70 έως 72).

86 Ενόψει της πενιχρότητας των εγγράφων αποδεικτικών μέσων που αφορούν, ιδίως, το έτος 1973 και τα αμέσως επόμενα έτη, η Επιτροπή, προκειμένου να αποδείξει επαρκώς κατά νόμον την εναρμονισμένη πρακτική που προσάπτεται στην προσφεύγουσα, όφειλε, επομένως, να προβλέψει, ήδη από το στάδιο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, μια συνολική και εμπεριστατωμένη οικονομική εκτίμηση, ιδίως της οικείας αγοράς, καθώς και του μεγέθους και της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων που δρούσαν στην αγορά αυτή. Το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, για να είναι η εκτίμηση αυτή πλήρης, αντικειμενική και ισόρροπη, δεν μπορούσε να αγνοεί ούτε τις ισχυρές θέσεις που κατείχαν η προσφεύγουσα και η Solvay στις αντίστοιχες γεωγραφικές τους αγορές ούτε τις πρακτικές εξασφαλίσεως της πιστότητας των πελατών, οι οποίες τους καταλογίστηκαν στο πλαίσιο των διαδικασιών που κινήθηκαν δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης, ούτε τη συμπεριφορά των λοιπών κοινοτικών παραγωγών ανθρακικού νατρίου εντός της αγοράς της ηπειρωτικής Ευρώπης.

— Επί του πρώτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως περί της μη ανακοινώσεως στην προσφεύγουσα των εγγράφων που φέρουν την ένδειξη IV

87 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, ορισμένα από τα χαρακτηριζόμενα με την ένδειξη IV έγγραφα, τα οποία δεν διαβιβάστηκαν στην προσφεύγουσα, μπορούσαν να στηρίξουν τους αμυντικούς της ισχυρισμούς. Πράγματι, τα έγγραφα που αφορούσαν την υποτιθέμενη εξασφάλιση της πιστότητας των πελατών της Solvay μπορούσαν ενδεχομένως να συμβάλουν στο να δοθεί στην παράλληλη και παθητική συμπεριφορά που προσάπτεται στην προσφεύγουσα μια άλλη εξήγηση, πέραν της αθέμιτης εναρμονίσεως. Στο πλαίσιο μιας αγοράς, της οποίας οι δομές, ιδίως η εγκατάσταση των μονάδων παραγωγής και των γειτονικών μονάδων καταναλώσεως του ανθρακικού νατρίου από τους πελάτες, είχαν διαμορφωθεί από τον προηγούμενο αιώνα και στην οποία τα έξοδα μεταφοράς διαδραμάτιζαν, όπως φαίνεται, σημαντικό ρόλο, τα έγγραφα που μαρτυρούν μια ενδεχόμενη εξασφάλιση της πιστότητας των πελατών της Solvay με ένα πολύπλοκο σύστημα εκπτώσεων μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από την προσφεύγουσα προς ανασκευή του ισχυρισμού περί εναρμονισμένης πρακτικής. Πράγματι, τα έγγραφα αυτά θα μπορούσαν ενδεχομένως να δικαιολογήσουν την εξήγηση ότι η προσαπτόμενη στην προσφεύγουσα παθητική συμπεριφορά στηριζόταν σε αυτόνομες αποφάσεις της ιδίας, αιτιολογούμενες από τη δυσκολία διεισδύσεως σε μια αγορά, στην οποία η πρόσβαση εμποδιζόταν από μια επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση. Η εξήγηση αυτή ενισχύεται από τη θεώρηση ότι ορισμένα από τα αποδεικτικά μέσα στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή δεν είχαν ενδεχομένως την αποδεικτική αξία ή, εν πάση περιπτώσει, είχαν μικρότερη αξία από εκείνη που τους απέδιδε η Επιτροπή (βλ. ανωτέρω σκέψεις 79 και 81). Απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, μετά δηλαδή τη διοικητική διαδικασία, η προσφεύγουσα εξέθεσε, πράγματι, ότι η δεσπόζουσα θέση της Solvay στην αγορά της ηπειρωτικής Ευρώπης «διαδραμάτισε προφανώς σημαντικό ρόλο για τη λήψη της μονομερούς αποφάσεως» της προσφεύγουσας να μην εφαρμόσει «μια στρατηγική ενεργής εμπορικής δραστηριότητας» στην αγορά αυτή.

88 Είναι αληθές ότι η Επιτροπή προσάπτει στη Solvay ότι εκμεταλλεύτηκε καταχρηστικά μια δεσπόζουσα θέση μόλις από το 1983 και εντεύθεν. Ωστόσο, η ίδια η Επιτροπή φρονεί ότι η εν λόγω δεσπόζουσα θέση της Solvay ήταν η άμεση προέκταση της ισχυρής θέσεως που είχε εδραιωθεί με τις προγενέστερες του 1973 συμφωνίες καταμερισμού της αγοράς· επιπλέον, η απόφαση 91/299 αναφέρεται ρητά σε παράγοντες ενδεικτικούς της οικονομικής ισχύος της Solvay, προγενέστερους του 1983, όπως, για παράδειγμα, στις συμβατικές σχέσεις της

Solvay με τους κυριότερους Βέλγους παραγωγούς γυαλιού «μέχρι το 1978» ή στην παρέμβαση της Βελγικής Κυβερνήσεως υπέρ της Solvay τον Ιανουάριο του 1978 (βλ. ανωτέρω σκέψη 16).

89 Στο μέτρο που η Επιτροπή ισχυρίζεται, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι, αντιθέτως, εγγύηση της δεσπόζουσας θέσεως καθεμίας από τις επιχειρήσεις στη «δική της αγορά» αποτελούσε το γεγονός ότι καθεμία από τις κατέχουσες δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεις απέφευγε να εισέλθει στην αγορά της άλλης, το Πρωτοδικείο επαναλαμβάνει ότι δεν πρόκειται στο παρόν πλαίσιο να δοθεί οριστική απάντηση σ' αυτό το ζήτημα ουσίας, αλλά να εξακριβωθεί εάν οι δυνατότητες άμυνας της προσφεύγουσας παραβλάφθηκαν από τις συνθήκες υπό τις οποίες της διαβιβάστηκε η ανακοίνωση των αιτιάσεων και από τις συνθήκες υπό τις οποίες η Επιτροπή εξέτασε στη συνέχεια την υπόθεση.

90 Πρέπει να προστεθεί ότι η προσφεύγουσα γνώριζε, ασφαλώς, τόσο την ισχυρή θέση που κατείχε η Solvay στην αγορά της ηπειρωτικής Ευρώπης [βλ. τη δήλωση στη σ. 10 των πρακτικών της ακροάσεως: «Solvay (is) by far the largest (producer) in the EEC» — «η Solvay είναι, με μεγάλη διαφορά, ο μεγαλύτερος παραγωγός στην Κοινότητα»] όσο και την ύπαρξη μιας παράλληλης διαδικασίας που είχε κινηθεί κατά της Solvay δυνάμει του άρθρου 86. Πράγματι, στην παράγραφο 3 της περιλήψεως των αιτιάσεων, που περιέχεται στην αρχή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, γίνεται λόγος για την κίνηση της διαδικασίας αυτής κατά της Solvay και για την αιτίαση που στρέφεται κατά του συστήματος εκπτώσεων πιστού πελάτη και λοιπών εκπτώσεων, το οποίο εφαρμόζει η Solvay. Ωστόσο, οι περιστάσεις αυτές δεν αναιρούν τη διαπίστωση ότι ορισμένα τουλάχιστον από τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη IV μπορούσαν να χρησιμεύσουν για την άμυνά της.

91 Σ' αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή παρατηρεί, παραπέμποντας στην από 31 Μαΐου 1990 επιστολή της, ότι οι υπάλληλοί της εξέτασαν κατ' επανάληψη οι ίδιοι το σύνολο των εγγράφων που είχε στην κατοχή της, χωρίς ωστόσο να ανακαλύψουν στοιχεία ικανά να απαλλάξουν την προσφεύγουσα, πράγμα που καθιστούσε άσκοπη τόσο την κοινοποίηση των εγγράφων αυτών όσο και την παροχή καταλόγου. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, στο πλαίσιο της κατ' αντιδικία διαδικασίας που οργανώνει ο κανονισμός 17, δεν εναπόκειται

στην Επιτροπή και μόνον να αποφασίζει ποια είναι τα χρήσιμα για την άμυνα έγγραφα. Απεναντίας, δεδομένου ότι η Επιτροπή πρέπει, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, να προβεί σε δύσκολες και σύνθετες οικονομικές εκτιμήσεις, υποχρεούται αυτή να δίνει στους συμβούλους της οικείας επιχειρήσεως τη δυνατότητα να εξετάζουν τα έγγραφα που ενδεχομένως είναι κρίσιμα, προκειμένου να εκτιμήσουν την αποδεικτική τους αξία για την άμυνα.

92 Τούτο αληθεύει ιδίως στην περίπτωση της παράλληλης συμπεριφοράς, η οποία χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο κατ' αρχήν ουδέτερων ενεργειών, όπου τα έγγραφα μπορούν να ερμηνευθούν τόσο υπέρ όσο και σε βάρος των οικείων επιχειρήσεων. Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, υπ' αυτές τις συνθήκες, πρέπει να αποφεύγεται το ενδεχόμενο η άμυνα των επιχειρήσεων αυτών να παραβλαφθεί από σφάλμα των υπαλλήλων της Επιτροπής, όταν χαρακτηρίζουν ένα δεδομένο έγγραφο ως «ουδέτερο» στοιχείο, το οποίο, θεωρούμενο άχρηστο, δεν θα ανακοινωθεί στις επιχειρήσεις. Η αντίθετη άποψη, που υποστηρίζει η Επιτροπή, θα συνεπαγόταν ότι ένα τέτοιο σφάλμα δεν θα μπορούσε να αποκαλυφθεί εγκαίρως, πριν από τη λήψη της αποφάσεως της Επιτροπής, παρά μόνο στην εξαιρετική περίπτωση μιας αυτόβουλης συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκομένων επιχειρήσεων, γεγονός που θα εγκυμονούσε ανεπίτρεπτους κινδύνους για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης (βλ. κατωτέρω σκέψη 96).

93 Ενόψει της γενικής αρχής της ισότητας των όπλων, η οποία προϋποθέτει ότι, σε μια υπόθεση ανταγωνισμού, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση γνωρίζει τον φάκελο που χρησιμοποιείται στη διαδικασία τόσο καλά όσο και η Επιτροπή, η άποψη της Επιτροπής δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να επιδοκιμάσει το γεγονός ότι η Επιτροπή, αποφασίζοντας σχετικά με την παράβαση, είχε στην κατοχή της, μόνη αυτή, τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη IV και είχε έτσι τη δυνατότητα να αποφασίσει, μόνη αυτή, να τα χρησιμοποιήσει ή όχι κατά της προσφεύγουσας, ενώ η προσφεύγουσα δεν είχε πρόσβαση σ' αυτά και δεν μπορούσε επομένως να αποφασίσει, αντιστοίχως, να τα χρησιμοποιήσει ή όχι για την άμυνά της. Εάν αυτό γινόταν δεκτό, τα δικαιώματα άμυνας που έχει η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία θα περιορίζονταν υπερβολικά σε σχέση με τις εξουσίες της Επιτροπής, η οποία θα συσσώρευε τις εξουσίες της αρχής που ανακοινώνει τις αιτιάσεις με εκείνες της αρχής που αποφασίζει, έχοντας συγχρόνως καλύτερη γνώση του φακέλου απ' ό,τι ο αμυνόμενος.

94 Συνεπώς, η Επιτροπή δεν εδικαιούτο, εν προκειμένω, να προβεί σε διαχωρισμό των αποδεικτικών μέσων — αφενός των αφορώντων την παράβαση του άρθρου 85 και αφετέρου των αφορώντων την παράβαση του άρθρου 86 — με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, διαχωρισμό που συνεχίστηκε κατά την επακολουθήσασα εξέταση και κατά τις διασκέψεις του σώματος των επιτρόπων, με συνέπεια την έκδοση πλειόνων χωριστών αποφάσεων. Αυτός ο τρόπος ενέργειας εμπόδισε την προσφεύγουσα να εξετάσει τα φέροντα την ένδειξη IV έγγραφα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν μόνο κατά της Solvay. Επομένως, ήδη με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή προσέβαλε, με την επιφύλαξη των ενστάσεων που εξετάζονται κατωτέρω, τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας, καθόσον δεν συμπεριέλαβε στη διαδικασία έγγραφα τα οποία είχε στην κατοχή της και τα οποία μπορούσαν ενδεχομένως να χρησιμεύσουν για την άμυνα της προσφεύγουσας. Πρέπει να προστεθεί ότι μια τέτοια προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας υφίσταται εξ αντικειμένου και δεν εξαρτάται από την καλή ή την κακή πίστη των υπαλλήλων της Επιτροπής.

95 Προς αντίκρουση της διαπιστώσεως της προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, η Επιτροπή ισχυρίζεται, κατ' αρχάς, ότι η Solvay μπορούσε να διαβιβάσει στην προσφεύγουσα τα έγγραφα που προέρχονταν από την ίδια και ήταν χρήσιμα για τη δική της άμυνα. Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση παραγνωρίζει το ότι η άμυνα μιας επιχειρήσεως δεν μπορεί να εξαρτάται από την καλή θέληση μιας άλλης επιχειρήσεως, η οποία υποτίθεται ότι είναι ανταγωνίστριά της και κατά της οποίας η Επιτροπή έχει προβάλει παρόμοιες αιτιάσεις. Δεδομένου ότι στην Επιτροπή εναπόκειται η ορθή εξέταση μιας υποθέσεως ανταγωνισμού, η Επιτροπή δεν μπορεί να μεταβιβάσει αυτό το καθήκον στις επιχειρήσεις των οποίων τα οικονομικά και διαδικαστικά συμφέροντα είναι συχνά αντίθετα. Πράγματι, η προσφεύγουσα θα μπορούσε, εν προκειμένω, να επιχειρήσει να αποδείξει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως της Solvay, ενώ η Solvay είχε κάθε συμφέρον να το διαψεύσει.

96 Συνεπώς, δεν ασκεί επιρροή στην προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας το γεγονός ότι η προσφεύγουσα και η Solvay προέβησαν σε κάποια ανταλλαγή εγγράφων, πρώτα κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, οπότε η προσφεύγουσα διαβίβασε ορισμένα έγγραφα στη Solvay (βλ. σκέψη 12 της σημερινής αποφάσεως στην υπόθεση T-30/91, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1775), και, κυρίως, αφότου οι δύο εταιρίες έπαυσαν να είναι ανταγωνίστριες στην επίμαχη αγορά, δηλαδή από τα τέλη του 1991. Η συνεργασία αυτή των επιχειρήσεων, η οποία άλλωστε αποτελεί τυχαίο γεγονός, δεν αναιρεί σε καμία περίπτωση το καθήκον της Επιτροπής να εγγυάται η ίδια, κατά την εξέταση μιας παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού, τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας των εμπλεκομένων επιχειρήσεων.

97 Επιπλέον, η Επιτροπή αναφέρθηκε στον εμπιστευτικό χαρακτήρα τον οποίο όφειλε να τηρήσει, προκειμένου να προστατεύσει τα επαγγελματικά απόρρητα τρίτων επιχειρήσεων, ιδίως εκείνα της Solvay, η οποία, με τις από 27 Απριλίου και 18 Σεπτεμβρίου 1989 επιστολές της, επικαλέστηκε τον εμπιστευτικό χαρακτήρα όλων των προερχομένων από αυτήν εγγράφων, τα οποία είχαν περιέλθει στην κατοχή της Επιτροπής. Η Επιτροπή προσθέτει ότι με τις από 13 Απριλίου και 14 Σεπτεμβρίου 1989 επιστολές της, η προσφεύγουσα είχε άλλωστε αξιώσει μια παρόμοια προστασία.

98 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί, κατ' αρχάς, ότι, σύμφωνα με μια γενική αρχή η οποία εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της διοικητικής διαδικασίας και της οποίας αποτελούν έκφραση το άρθρο 214 της Συνθήκης καθώς και διάφορες διατάξεις του κανονισμού 17, οι επιχειρήσεις έχουν δικαίωμα προστασίας των επαγγελματικών τους απορρήτων (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση Akzo I, σκέψη 28, και την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 1994, υπόθεση C-36/92 P, SEP κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-1911, σκέψη 36). Ωστόσο, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι το δικαίωμα αυτό πρέπει να σταθμίζεται σε συνάρτηση με την κατοχύρωση των δικαιωμάτων άμυνας.

99 Σε μια τέτοια περίπτωση, η Επιτροπή έχει, όπως επισήμανε η ίδια απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, δύο δυνατότητες. Μπορεί είτε να επισυνάψει στην ανακοίνωση των αιτιάσεων όλα τα έγγραφα που προτίθεται να χρησιμοποιήσει για να αποδείξει τις προβαλλόμενες αιτιάσεις, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που μπορούν «σαφώς» να θεωρηθούν ως ικανά να απαλλάξουν της κατηγορίας την οικεία επιχείρηση, είτε να αποστείλει στην εν λόγω επιχείρηση έναν κατάλογο των σχετικών εγγράφων και να της επιτρέψει την πρόσβαση «στον φάκελο», να της επιτρέψει δηλαδή να εξετάσει τα έγγραφα στα γραφεία της Επιτροπής (βλ. επίσης τη Δέκατη Όγδοη Έκθεση της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού, που δημοσιεύθηκε το 1989, σ. 53).

100 Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν μπορεί να δικαιολογήσει την καθολική άρνησή της να ανακοινώσει τα έγγραφα με τον ισχυρισμό ότι η προσφεύγουσα και η Solvay, με τις προαναφερθείσες επιστολές, είχαν οι ίδιες ζητήσει τον εμπιστευτικό χειρισμό των εγγράφων τους. Πράγματι, οι επιστολές αυτές έχουν μια πολύ γενική διατύπωση η οποία μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έπρεπε να διαφυλαχθεί το απόρρητο μόνο ορισμένων ευαίσθητων πληροφοριών που περιέχονταν στα έγγραφα αυτά, για παράδειγμα με την απάλειψη

των αντίστοιχων χωρίων. Και η ίδια, άλλωστε, η Επιτροπή ερμήνευσε την επιστολή της προσφεύγουσας υπό την έννοια αυτή, δεδομένου ότι, με την απαντητική της επιστολή της 24ης Απριλίου 1989, δήλωσε ρητά ότι τα έγγραφα αυτά, στην περίπτωση που θα παρουσίαζαν ενδιαφέρον για την απόδειξη μιας παραβάσεως, θα έπρεπε να ανακοινωθούν στις οικείες επιχειρήσεις και ότι θα εξαλείφονταν μόνο τα στοιχεία που αφορούσαν πραγματικά επαγγελματικά απόρρητα.

101 Πρέπει να προστεθεί ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε όντως τα ίδια έγγραφα, είτε με ακέραιο το κείμενό τους είτε μερικώς περικομμένα, στο πλαίσιο των τριών χωριστών διαδικασιών που κίνησε δυνάμει των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης κατά της προσφεύγουσας και της Solvay, αφενός στα κοινά παραρτήματα που φέρουν την ένδειξη II και αφετέρου στα διαφορετικά παραρτήματα που φέρουν τις ενδείξεις IV και V. Τούτο αποδεικνύεται, για παράδειγμα, από τη μερική σύμπτωση των παραρτημάτων IV.19 και V.23, IV.24 και V.34, IV.29 και V.41, IV.28 και II.35, V.40 και II.34 καθώς και V.32 και II.33. Επομένως, η Επιτροπή, όποτε το έκρινε αναγκαίο, αγνόησε παντελώς τον υποτιθέμενο συνολικώς εμπιστευτικό χαρακτήρα των επίμαχων εγγράφων.

102 Συνεπώς, ούτε το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν συμπεριέλαβε στην κατά της προσφεύγουσας διαδικασία τα έγγραφα που φέρουν την ένδειξη IV μπορεί να δικαιολογηθεί από την ανάγκη προστασίας των επαγγελματικών απορρήτων της Solvay. Η Επιτροπή θα μπορούσε να προστατεύσει τα απόρρητα αυτά, απαλείφοντας τα ευαίσθητα χωρία από τα αντίγραφα των διαβιβαζομένων στην προσφεύγουσα εγγράφων, σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική της Γενικής Διευθύνσεως Ανταγωνισμού (ΓΔ IV) στον τομέα αυτό, η οποία μάλιστα εφαρμόστηκε εν μέρει στις υπό κρίση υποθέσεις.

103 Εάν η προστασία των επαγγελματικών απορρήτων της Solvay ή άλλων ευαίσθητων δεδομένων, μέσω της επεξεργασίας μη εμπιστευτικών εκδοχών όλων των επίμαχων εγγράφων, απέβαινε δυσχερής, η Επιτροπή θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τη δεύτερη μέθοδο, δηλαδή να διαβιβάσει στην προσφεύγουσα έναν κατάλογο των εγγράφων που φέρουν την ένδειξη IV. Στην περίπτωση αυτή, η προσφεύγουσα θα μπορούσε να ζητήσει να της επιτραπεί η πρόσβαση

σε συγκεκριμένα έγγραφα περιεχόμενα στους «φακέλους» της Επιτροπής. Πριν της επιτρέψει την πρόσβαση σε έγγραφα περιέχοντα ενδεχομένως επαγγελματικά απόρρητα, η Επιτροπή θα μπορούσε να έλθει σε επαφή με τη Solvay, προκειμένου να αξιολογήσει ποια χωρία αναφέρονταν σε ευαίσθητα στοιχεία και έπρεπε επομένως να αποκρυβούν από την προσφεύγουσα. Στη συνέχεια, θα μπορούσε να επιτραπεί η πρόσβαση στην προσφεύγουσα στα έγγραφα από τα οποία θα είχαν απαλειφθεί τα εμπορικά απόρρητα της Solvay.

104 Ο σκοπός ενός τέτοιου καταλόγου επέβαλε οι περιεχόμενες σ' αυτόν ενδείξεις να παρέχουν στην προσφεύγουσα αρκετά συγκεκριμένα στοιχεία ώστε να μπορέσει αυτή να αποφασίσει, μετά λόγου γνώσεως, εάν τα περιγραφόμενα έγγραφα ενδέχεται να είναι κρίσιμα για την άμυνά της. Όσον αφορά τα ζητήματα του εμπιστευτικού χαρακτήρα, η προσφεύγουσα έπρεπε να προσδιορίσει το συγκεκριμένο, προερχόμενο από τη Solvay, έγγραφο, στο οποίο η Επιτροπή δεν της παρείχε πρόσβαση, ώστε να είναι σε θέση να συζητήσει με τη Solvay αν διετίθετο να παραιτηθεί από τον εμπιστευτικό χαρακτήρα. Επομένως, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, δεν αρκούσε ότι η προσφεύγουσα γνώριζε ότι η Επιτροπή είχε διεξαγάγει έρευνα στη Solvay.

105 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο εμπιστευτικός χειρισμός των εγγράφων και/ή του καταλόγου που έπρεπε να παρασχεθούν στην προσφεύγουσα ουδόλως δικαιολογούσε την καθολική άρνηση ανακοινώσεώς τους, την οποία της αντέταξε η Επιτροπή. Επομένως, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή, καθόσον δεν ανακοίνωσε, μαζί με την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, τα έγγραφα τα φέροντα την ένδειξη IV είτε με τη μορφή παραρτημάτων της ανακοινώσεως είτε με τη μορφή καταλόγου, προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας.

106 Στη συνέχεια, πρέπει να εξεταστεί εάν μια τέτοια προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας είναι άσχετη προς τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρθηκε η ενδιαφερόμενη επιχείρηση κατά τη διοικητική διαδικασία και εάν η επιχείρηση αυτή ήταν υποχρεωμένη να ζητήσει από την Επιτροπή να της επιτρέψει την πρόσβαση στον φάκελό της ή να της διαβιβάσει συγκεκριμένα έγγραφα. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι ούτε ο κανονισμός 17 ούτε ο κανονισμός 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο

άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37), προβλέπουν την προηγούμενη υποβολή μιας τέτοιας αιτήσεως ή την απώλεια των δικαιωμάτων άμυνας σε περίπτωση παραλείψεώς της. Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα υπέβαλε κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, με την από 23 Μαΐου 1990 επιστολή της, αίτηση να της επιτραπεί η «πρόσβαση στον φάκελο» και να της χορηγηθεί κατάλογος. Κατά την ακρόαση, η αίτηση αυτή δεν εξετάστηκε, δεδομένου ότι ο σύμβουλος επί των ακροάσεων της Επιτροπής την παρέπεμψε στο Πρωτοδικείο.

107 Την εκτίμηση του Πρωτοδικείου δεν αντικρούει η προαναφερθείσα απόφαση AEG κατά Επιτροπής. Με αυτήν, το Δικαστήριο έκρινε ότι ορισμένα αποδεικτικά της κατηγορίας έγγραφα που χρησιμοποιήθηκαν κατά επιχειρήσεως έπρεπε να είχαν επισυναφθεί στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και ότι η παράβαση της υποχρεώσεως αυτής είχε ως συνέπεια τον αποκλεισμό των επίμαχων εγγράφων. Ωστόσο, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση AEG κατά Επιτροπής, ο λόγος ακυρώσεως περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας δεν είχε γενικότερη σημασία και, επομένως, δεν καθιστούσε πλημμελή τη διαδικασία στο σύνολό της. Συνεπώς, το Δικαστήριο εξέτασε εάν, μετά τον αποκλεισμό των επίμαχων εγγράφων, οι αιτιάσεις μπορούσαν να θεωρηθούν ως αποδεδειγμένες (σκέψη 30 της προαναφερθείσας αποφάσεως). Αντίθετα προς την υπόθεση AEG κατά Επιτροπής, εν προκειμένω επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η άμυνα της προσφεύγουσας επηρεάστηκε γενικώς από την παράτυπη παράλειψη ανακοινώσεως ορισμένων εγγράφων, τα οποία δεν ήταν ακριβώς αποδεικτικά της κατηγορίας έγγραφα, αλλά έγγραφα που μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την άμυνα.

108 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας που εκδηλώθηκε κατά το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας δεν μπορεί να θεραπευτεί ούτε κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, η οποία περιορίζεται σε δικαστικό έλεγχο αποκλειστικά εντός του πλαισίου των προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως και δεν μπορεί επομένως να αναπληρώσει την πλήρη εξέταση της υποθέσεως στο πλαίσιο μιας διοικητικής διαδικασίας. Πράγματι, εάν η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα να επικαλεστεί, κατά τη διοικητική διαδικασία, έγγραφα ικανά να την απαλλάξουν, θα μπορούσε ενδεχομένως να επηρεάσει τις εκτιμήσεις που διατύπωσε το σώμα των επιτρόπων, τουλάχιστον όσον αφορά την αποδεικτική αξία της παράλληλης και παθητικής συμπεριφοράς που της προσαπτόταν για την έναρξη και επομένως για τη διάρκεια της παραβάσεως. Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο να είχε διαπιστώσει η Επιτροπή μια συντομότερη και λιγότερο σοβαρή παράβαση και να είχε, κατά συνέπεια, ορίσει ένα χαμηλότερο πρόστιμο.

109 Πρέπει, συνεπώς, να γίνει δεκτό το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση στο μέτρο που αφορά την προσφεύγουσα (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 47).

— Επί του δευτέρου σκέλους του λόγου ακυρώσεως περί της μη ανακοινώσεως προς την προσφεύγουσα άλλων εγγράφων προερχομένων από τη Solvay.

110 Αντίθετα προς τις συνθήκες υπό τις οποίες εξέτασε το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο δεν γνωρίζει άλλα έγγραφα της Solvay πέραν εκείνων που φέρουν την ένδειξη IV, τα οποία η Επιτροπή αρνήθηκε να καταστήσει προσιτά στην προσφεύγουσα. Ωστόσο, η προσφεύγουσα ορθώς υποστήριξε ότι μια εναρμονισμένη πρακτική δύο επιχειρήσεων παύει να θεωρείται αποδεδειγμένη, εάν η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η μια από τις δύο ενήργησε κατά τρόπο αυτόνομο, χωρίς να συνεννοηθεί με τον φερόμενο συνεταίρο της. Εν προκειμένω, εάν η Solvay είχε μπορέσει να απαλλαγεί από τις κατηγορίες, η Επιτροπή δεν θα μπορούσε να καταλογίσει την αιτίαση περί εναρμονισμένης πρακτικής ούτε στην προσφεύγουσα. Συνεπώς, τα έγγραφα που αφορούσαν τις συμπεριφορές της Solvay μπορούσαν να αποβούν χρήσιμα και για την άμυνα της προσφεύγουσας.

111 Επαναλαμβάνεται ότι δεν εναπέκειτο στην Επιτροπή να αποφασίσει, μόνη αυτή, εάν τα έγγραφα τα οποία κατέσχε στο πλαίσιο της εξετάσεως των υπό κρίση υποθέσεων μπορούσαν να απαλλάξουν τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Η αρχή της ισότητας των όπλων και η απόρροιά της στις υποθέσεις ανταγωνισμού, η ισότητα όσον αφορά το επίπεδο πληροφορήσεως το οποίο πρέπει να διαθέτουν η Επιτροπή και οι αμυνόμενοι επέβαλαν να μπορεί η προσφεύγουσα να αξιολογήσει την αποδεικτική αξία των προερχομένων από τη Solvay εγγράφων, τα οποία η Επιτροπή δεν είχε επισυνάψει στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να επιδοκιμάσει το γεγονός ότι η Επιτροπή, αποφασίζοντας περί της παραβάσεως, είχε, μόνη αυτή, στην κατοχή της τα έγγραφα που περιέχονταν στους «φακέλους» 2 έως 14 (Solvay, Βρυξέλλες), 50 έως 52 (Solvay Ισπανίας) και 59, και μπόρεσε, επομένως, να αποφασίσει, μόνη αυτή, αν θα τα χρησιμοποιήσει ή όχι για να αποδείξει την παράβαση, ενώ η προσφεύγουσα δεν είχε πρόσβαση και επομένως δεν είχε τη δυνατότητα να αποφασίσει αντιστοίχως να τα χρησιμοποιήσει ή όχι για την άμυνά της. Κατά

συνέπεια, η Επιτροπή όφειλε τουλάχιστον να καταρτίσει έναν επαρκώς λεπτομερή κατάλογο, ο οποίος να παρέχει στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να αξιολογήσει εάν ήταν σκόπιμο να ζητήσει πρόσβαση σε συγκεκριμένα έγγραφα της Solvay που μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την άμυνα των δύο συνεταίρων τής υποτιθέμενης εναρμονισμένης πρακτικής. Δεδομένου ότι δεν μπορεί να απαιτηθεί από την προσφεύγουσα να καταδείξει την αποδεικτική αξία των κατ' ιδίαν εγγράφων που απαλλάσσουν ενδεχομένως τη Solvay — τα οποία, ελλείψει καταλόγου, της είναι άγνωστα — το ενδεχόμενο της υπάρξεως τέτοιων εγγράφων αρκεί για να διαπιστωθεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας. Στοιχειοθετείται, επομένως, και δεύτερη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.

112 Το Πρωτοδικείο δεν παραγνωρίζει το γεγονός ότι η σύνταξη καταλόγων και η ενδεχόμενη προστασία των επαγγελματικών απορρήτων που προηγούνται «της προσβάσεως στον φάκελο» συνεπάγονται σημαντικό φόρτο εργασίας για τις διοικητικές υπηρεσίες της Επιτροπής, όπως υποστήριξε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Ο σεβασμός, όμως, των δικαιωμάτων άμυνας δεν μπορεί να προσκρούει σε τεχνικές και νομικές δυσχέρειες, τις οποίες μια αποτελεσματική διοίκηση μπορεί και πρέπει να υπερβαίνει.

113 Πρέπει να επαναληφθεί ότι το ελάττωμα από το οποίο πάσχει η διοικητική διαδικασία δεν μπορεί να θεραπευθεί κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, η οποία περιορίζεται σε δικαστικό έλεγχο αποκλειστικά εντός του πλαισίου των προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως και δεν μπορεί, επομένως, να αναπληρώσει την πλήρη εξέταση της υποθέσεως στο πλαίσιο μιας διοικητικής διαδικασίας. Πράγματι, εάν η προσφεύγουσα είχε ανακαλύψει, μέσω ενός καταλλήλου καταλόγου, έγγραφα της Solvay απαλλάσσοντα τις δύο επιχειρήσεις, θα είχε ενδεχομένως μπορέσει, κατά τη διοικητική διαδικασία, να επηρεάσει τις εκτιμήσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να γίνει δεκτό.

— Επί του τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως περί της μη κοινοποιήσεως στην προσφεύγουσα των εγγράφων άλλων κοινοτικών παραγωγών ανθρακικού νατρίου

114 Όσον αφορά την πρόσβαση στους «φακέλους» που περιείχαν τα έγγραφα που προέρχονταν από τους λοιπούς παραγωγούς ανθρακικού νατρίου της ηπειρω-

τικής Ευρώπης (βλ. ανωτέρω σκέψη 62), το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι δεν αμφισβητείται από τα μέρη ότι οι εν λόγω παραγωγοί, όπως άλλωστε και η Solvay, δεν επιδόθηκαν στην εμπορία ανθρακικού νατρίου πέραν της Μάγχης, χωρίς ωστόσο η Επιτροπή να τους προσάψει ότι συμμετείχαν σε εναρμονισμένη πρακτική, και τούτο παρά τη διαπίστωση στην οποία προέβη τόσο με την ανακοίνωση των αιτιάσεων όσο και με τις παραγράφους 28 και 29 της αποφάσεως, σχετικά με την ύπαρξη της λεγόμενης αρχής της «εσωτερικής αγοράς», την οποία τηρούσαν αυστηρά όλοι οι παραγωγοί μέχρι τη δεκαετία του '70. Η Επιτροπή παρέπεμψε συναφώς, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων και με την απόφαση, σε έγγραφα που είχε κατάσχει από τα γραφεία «διαφόρων» παραγωγών.

115 Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν βάλλει κατά της πρακτικής των άλλων παραγωγών, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο οι παραγωγοί αυτοί να περιόρισαν τις πωλήσεις τους ανθρακικού νατρίου στη Δυτική ηπειρωτική Ευρώπη για οικονομικούς λόγους αυτόνομους, αντικειμενικούς και θεμιτούς. Με τον ίδιο συλλογισμό το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο η όμοια εμπορική στρατηγική της Solvay να στηριζόταν σε παρόμοιους λόγους. Σ' αυτήν την περίπτωση, για την παράλληλη και παθητική συμπεριφορά της Solvay θα μπορούσε, κατά την έννοια της προαναφερθείσας αποφάσεως Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, να δοθεί διαφορετική εξήγηση από εκείνη της προηγούμενης συνεννοήσεως με την προσφεύγουσα. Επομένως, η αιτίαση περί εναρμονισμένης δράσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτή ούτε έναντι της προσφεύγουσας. Υπ' αυτό το πρίσμα, έγγραφα αναφερόμενα στη συμπεριφορά των άλλων παραγωγών θα μπορούσαν, επομένως, να είναι επίσης χρήσιμα για την άμυνα της προσφεύγουσας.

116 Από τις θεωρήσεις σχετικά με το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή όφειλε, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της προκειμένης περιπτώσεως, να καταρτίσει και κατάλογο των εγγράφων που περιέχονταν στους «φακέλους» των άλλων παραγωγών που μνημονεύονται στη σκέψη 62. Επιβάλλεται, και πάλι, η διαπίστωση ότι η Επιτροπή είχε στην κατοχή της τα έγγραφα αυτά και ότι, ακόμη και αν είχε αποφασίσει να μην τα χρησιμοποιήσει προς απόδειξη της παραβάσεως, η ισότητα των όπλων επέβαλε να έχει η προσφεύγουσα τη δυνατότητα να αποφασίσει αντιστοίχως αν θα τα χρησιμοποιήσει ή όχι για την άμυνά της.

117 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι ορισμένα έγγραφα αφορώντα άλλους παραγωγούς ή προερχόμενα από αυτούς χρησιμοποιήθηκαν ως αποδεικτικά μέσα από την Επιτροπή. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα είχε το δικαίωμα

να ζητήσει τουλάχιστον έναν κατάλογο των άλλων εγγράφων που περιέχονταν στους εν λόγω φακέλους, προκειμένου να εξακριβώσει ενδεχομένως το ακριβές τους περιεχόμενο και τη χρησιμότητά τους για την άμυνά της. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα δικαιούνταν να έχει πρόσβαση στους φακέλους 31 έως 38 και 53 έως 58, που προέρχονταν από την Akzo, δεδομένου ότι οι σχέσεις μεταξύ της Solvay και της Akzo εξετάστηκαν στην παράγραφο 29 της αποφάσεως προκειμένου να αποδειχθεί η τήρηση της λεγόμενης αρχής της «εσωτερικής αγοράς», που είναι από τα επιχειρήματα που επικαλέστηκε η Επιτροπή προς απόδειξη της παραβάσεως. Αρνούμενη, επομένως, να παράσχει κατάλογο, η Επιτροπή παρέβλαψε τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας. Δεδομένου ότι δεν μπορεί να αξιωθεί από την προσφεύγουσα να αποδείξει, βάσει εγγράφων που, ελλείψει καταλόγου, της είναι άγνωστα, ότι μια επιχείρηση όπως η Akzo ή η Matthes & Weber έλαβε αυτόνομα την απόφαση να μην πραγματοποιήσει εξαγωγές στο Ηνωμένο Βασίλειο και δεδομένου ότι το οικονομικό πλαίσιο μιας τέτοιας αυτόνομης αποφάσεως μπορεί να συντρέχει και για την περίπτωση της Solvay, το ενδεχόμενο υπάρξεως τέτοιων εγγράφων αρκεί για να διαπιστωθεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας. Αποδεικνύεται, επομένως, και τρίτη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.

118 Πρέπει, συνεπώς, να γίνει δεκτός ο λόγος ακυρώσεως περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας ως προς και τα τρία του σκέλη και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, καθόσον αφορά την προσφεύγουσα, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστούν τα επικουρικά αιτήματα της προσφεύγουσας περί διεξαγωγής αποδείξεων, ώστε να καταστεί δυνατή η εξέταση των φακέλων από τους συμβούλους της ή από το ίδιο το Πρωτοδικείο. Παρέλκει επίσης η εξέταση των λοιπών λόγων που προβλήθηκαν προς στήριξη των ακυρωτικών αιτημάτων, και ειδικότερα του λόγου περί ελλείψεως αντικειμενικότητας, η οποία προκύπτει από τις απαλείψεις χωρίων από τα έγγραφα που είναι συνημμένα στο δεύτερο μέρος της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, του λόγου περί μη κοινοποιήσεως στην προσφεύγουσα των αποδεικτικών στοιχείων των οποίων έγινε επίκληση προς στήριξη ορισμένων διαπιστώσεων στην απόφαση και του λόγου περί παράτυπης κυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ο οποίος δεν αφορά όλη τη διοικητική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής (βλ., ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, τη σημερινή απόφαση στην υπόθεση T-32/91, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1825).

Επί των δικαστικών εξόδων

119 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό

αίτημα. Δεδομένου η Επιτροπή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, χωρίς να είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη η μερική παραίτηση της προσφεύγουσας όσον αφορά το αίτημά της περί κηρύξεως της αποφάσεως ως ανυπόστατης.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Ακυρώνει την απόφαση 91/297/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 1990, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/33.133-A: Ανθρακικό νάτριο — Solvay, ICI), καθόσον αφορά την προσφεύγουσα.**

2) **Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.**

Cruz Vilaça Barrington Saggio

Kirschner Καλογερόπουλος

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Ιουνίου 1995.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

H. Jung J. L. Cruz Vilaça